DÉPOT LÉGAL
LE DIRECTEUR

NĂM THỨ CHÍN — SỐ 337 — MỖI SỐ 5 XU — 乙亥年九月十九日 — NGÀY THỨ TƯ — 16 OCTOBRE 1935

GIÁ BÁN

ĐÔNG-PHÁP	NGOẠI-QUỐC
Một năm 5$00	6$00
Sáu tháng 3.00	4.00
Ba tháng 1.50	2.50

Mua báo phải trả tiền trước.
Thư và mandat gởi cho M. TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN. — Ai đăng quảng-cáo, việc riêng, xin thương nghị trước.

TIẾNG-DÂN

Chủ-nhiệm kiêm Chủ-bút HUỲNH-THÚC-KHÁNG
Quản-lý TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN

民聲 La Voix du Peuple

Mỗi tuần xuất-bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

BẢO-QUÁN
35 123, đường Đông-Ba, Huế
Giây-thép cũ: số 62
Giây-thép: TIENGDAN HUẾ

Vay một đường, trả một ngõ, thật là trái lẽ.

DÉPOT LÉGAL INDOCHINE N° 1117

MỘT CÁCH «TRÀ NỦA» LẠ ĐỜI

Theo thuyết «luân hồi» của Phật giáo, làm lành thì lên thiên đường, làm ác thì sa xuống địa ngục: còn thuyết «thi báo» của nho học, thì làm lành gặp lành, làm ác gặp ác, lành dữ đáo đầu đều có trả, chỉ khác nhau là sớm và chầy. Cũng là đời cha trồng cây, đời con ăn trái, đời cha ăn mận, đời con khát nước v.v.. cái lối «trả nửa», đó, ở trong phạm vi «nhân quả», dẫu là có sớm muộn, hay là khác đời, cũng cho là có lẽ có chịu.

Đến cái lối «trả nửa» mà kỳ giả sẽ thuật dưới nầy thật là vô nghĩa lý, trái nhân đạo đến đâu, mà trong xã hội ta thường thấy luôn, thường thấy mà không ai lấy làm lạ, mới là quái gở:

1) Bà X lúc mới về làm dâu, bị bà gia cay nghiệt, động là bị chửi bị mắng, nhiều khi bị chồng đánh, mà nguyên do là chỉ tự bà gia xui. Bà vẫn cắn gan tìm ruột, chịu hất hải dày vò dưới tay mụ gia tính ma kia đến 7, 8 năm, mới được ở riêng.

Mỗi khi nhắc lại chuyện mụ gia kia, bà X vẫn còn rùng mình. Đến khi bà có con lớn, có dâu, đáng lẽ bà nhớ cảnh chua cay ngày trước mà đối đãi với dâu mình một cách hiền hậu từ tế hơa, không phải là được nàng dâu yêu mình mà mình được tiếng tốt, khỏi mang tiếng «mụ gia ác nghiệt» mà mình đã bị trước kia sao.

Vậy mà không thế! bao nhiêu những ấm ức cay chua mà bà bị ngày trước, bà diễn lại để đãi con dâu của bà, lại còn phá rằng: Ngày trước tao về làm dâu với bà cô mà hờ hững như mầy thì đã chết tươi dưới ngọn roi, còn đâu có ngày nay. Mấy nay sướng trở trời mà động một chút đã gia cho cái tiếng «bà gia ác»!

Đấy là bà X trả bà gia trước mà trở trả nửa cho con dâu mình sau, vô lý chưa!

2) Trước kia có lệ «lạy»; quan thuộc vào yết kiến quan đương, phải lạy, nhất là mấy cụ thượng. Khoa nọ có ông nghè sau hạn mãn qui 3 tháng, lại kinh có ý xin bổ một chức giáo thọ huấn đạo, vì nhà ông có mẹ già, không muốn làm quan ở triều như bạn đồng khoa kia. Khi vào yết các cụ Thượng, ông không làm cái lễ «đáng thờ sống» ấy. Có một cụ tỏ ý bất mãn, ban lời dạy:

— Các thầy mới đỗ, còn xem cái tấn sĩ là lớn lắm, phải biết ngày nay tôi các thầy mới vào làm dưới trướng đình, phải sửa đổi tánh nết mới được. Chính tôi đây mà lên đến cái ghế nầy, đã qui mòn gối, chớ phải dễ dàng đâu.

Ông nghè không trả lời nhưng ra rồi làm đơn cáo huấn.

Thế là cụ lớn nầy trước đã hy sinh nhiều «lạy» với kẻ khác, mà nay cốt buộc kẻ dưới lạy trả lại mình, người cho vay một nơi mà bắt trả một nơi, vô lý hết sức. Vậy mà người ta cho việc đương nhiên! (ngày nay bỏ lạy, song cái lối «đãi đánh đục, đục đánh sáng» vẫn còn).

3) Bác T kia trước làm cai-lý, rồi làm cai, thường than van cho thả đoạn mấy ông thầm: chận trước, đá sau, lưỡng công bất tiến, càng cho vay cay nghiệt, có khi bác cũng bắt tình làm rẹo, đến kiện cáo nhũng nhiễu...

Trời khéo chiu người, làm quen công việc, nhờ có người giúp, dần dần trước lành việc nhỏ, sau lãnh việc lớn, nghiễm nhiên làm ông chủ thầu, xe hơi chạy bụi bay đầy đường. Thế là bác quên cái lối ngày trước, đối với cu lý bóc lột đả cách. Mỗi khi cu lý phàn nàn hay than thở, bác la to:

— Ngày nay mà bọn mầy có chỗ làm kiếm gạo hằng ngày là phúc đó, trước kia chúng ông làm lại khổ xấp mấy kia!

Cái nợ khổ cực mà bác bị người ta đối đãi ngày xưa, nay bác sang cho bọn cu lý dưới tay bác, vô lý chưa!

4) Thầy G kia lúc làm dân, có mấy mẫu ruộng. đi nộp thuế, bị bác lý eo xách, đi 5 7 lần, bắt lên bắt xuống, nào lòng thuế, nào gia tăng, phạt phí, tính đã thừa nhiều, mà bị bác lý kia nào hầm nào dọa, nay đòi gông, mai đòi cùm, G ta tức giận hết sức mà không dám nói sao, chỉ than mắng một mình: Thằng cha lý cay quá! đồ đỉa đói!

Vài năm sau, G vận động được làm lý trưởng, quên hẳn lời mình mắng người khi trước, bóc lột dân nghèo, lại xấp mấy bác lý kia. Ai có than trách, G nói:

— Xưa khác nay khác!

Đấy cái lối «trả nửa», vay một nơi mà trả một ngả, đại loại như những chuyện kể trên, đáng cho là quái gở, mà chúng ta thường thấy luôn, chẳng ai lấy làm đều. Ai đọc bài nầy xin gác tay trên trán mà ngẫm thử.

Ngu-Sơn

MỘT PHÁI-BỘ THANH-TRA THUỘC-ĐỊA SẮP SANG ĐÔNG-DƯƠNG

Bạn đồng nghiệp *Trung-Bắc Tân Văn* số ra ngày 10-10-35 có đăng tin:

«Hôm vừa rồi quan Toàn-quyền có gửi tờ thông tư đi cho các quan giám đốc các công sở, bảo tin rằng chính phủ Pháp đã phái một phái bộ thanh tra thuộc địa sang thanh tra sự nầy do quan Tổng thanh tra hạng nhì M. Moretti đứng đầu. Hôm 4 Octobre phái bộ đã xuống tàu «Chenonceaux» sang Đông-dương. Phái bộ gồm có các quan thanh tra hạng nhì Bourgeois-Gavardin và quan thanh tra hạng ba Tezenas du Montcel. Quan Thanh-tra hạng nhất M. Gayet sẽ sang sau. Quan Toàn quyền đã nhắc cho các quan giám đốc công sở biết rằng đó là bổ sơ bí mật mà nếu phái bộ thanh tra hỏi đến cũng phải đưa ra»

Nói điều tra, chánh quốc điều tra ở thuộc địa nầy không biết mấy lần, mong lần nầy có làm việc gì cho đám dân «bị trị» nầy mừng đôi chút chăng.

Kho chuyện.

Một bà phán vào ở cử tại một nhà bộ sinh kia (Hanoi) từ một tuần lễ nay, chiều 9-10-35, chẳng biết có kẻ nào mách với bà rằng từ khi bà vào nhà thương ở cử thì ông phán ở nhà tối cáo cũng đi «nhảy đầm». Nghe vậy bà nổi ghen, mắng nhiếc đưa lên như điên cuồng, vừa nói tầm nhầm, vừa cầm nát cả lưỡi, máu ra rất nhiều. Viên T sĩ cứu không lại

(Trích T. B. T. V)

Dân Esquimaux là thứ dân giới chịu lạnh nhất, vì xứ ấy quanh năm tuyết phủ. Theo các nhà khảo cứu về nhân-chủng-học thì họ cao giả mao lắm.

Thế mà gần đây họ cũng có làm báo để giao thiệp. Cứ mỗi năm có một tờ báo xuất bản một lần bằng tiếng bản xứ, tên là ATNAGGDLINTIT

Báo ấy nào chủ bút, nào thợ sắp chữ, gì gì cũng tự tay một người chủ trương, lại cần đây có 2 người mới học nghề sắp chữ ở Đan-Mạch lên phụ. Máy in báo chạy bằng sức điện hẳn.

CHUYỆN ĐỜI

Vấn đề Y phục với Viện Dân biểu

Như ta đã từng thấy trong các buổi hội đồng viện Dân biểu của ta, hình như ngoài cái quyền thỉnh cầu ra, không còn quyền gì nữa rồi. Đó là nói về cái quyền có quan hệ đến dân sinh quốc kế, quan hệ đến cái nhiệm vụ của các ông Dân biểu, chớ không phải nói các quyền khác, như là cái quyền đi xe hạng nhứt, dự tiệc sâm banh... Các quyền sau nầy vốn là quyền về cá nhân các ông, vì đâu nói rằng các ông thay mặt cho ta, các ông được đều gì tức là ta được đều ấy, mà thực ra các ông đi xe hạng nhứt thì êm dịu các ông các ông dự yến tiệc thì ngon miệng các ông, chớ nào có thay mặt gì cho ta để đỡ nhọc đỡ đói đâu.

Thế mà cái quyền độc nhứt của các ông có quan hệ đến ta, các ông không tỏ ra thận trọng trong khi dùng nó. Vẫn biết thỉnh cầu là không ép buộc ai được, nên tha hồ mà thỉnh cầu trời đất chi cũng được, ai có cho thì cho, không cho thì chịu vậy. Nhưng cũng lựa cái đều nào nên thỉnh cầu mà thỉnh cầu chớ.

Thôi cứ thuyết lý luôn mà vô bằng thì không khỏi có người nói mình có oc cầm chi với mấy ông Dân biểu, mà đặt đều nói xấu các ông. Thì xin kể một vài đều thỉnh cầu cho bà con nghe.

Bữa ấy là trước buổi bế mạc một ngày, bữa thứ sau 11 Octobre. Buổi mai các ông nghị cũng hội nhau lại để đọc tất cả các đều thỉnh cầu của mỗi người, đúng có phân riêng ra đều nào là có quan hệ chung cho toàn thể Trung kỳ, Viện nhận làm thỉnh cầu chung; đều nào quan hệ riêng cho mỗi tỉnh, Viện chỉ gởi trình lên chính phủ; đều nào có tính riêng cho tỉnh nầy mà có hại cho tỉnh khác, nên đem ra để cho các ông nghị tranh biện trước. Đều nào lỗi thời quá, Viện xin lưu hoãn cho tác giả của nó, mà không dám nhận.

Trong hơn 90 đều thỉnh cầu (tôi đếm kỹ là 93 đều) mà ông Lê thanh Cảnh lần lượt đọc cho toàn viện nghe, chúng ta phải nhận là có đều nên mà được chính phủ chuẩn y thì rất có ích cho dân ta, như thỉnh cầu về việc tư ích, xin giảm thuế, giảm tiền trích lạc v. v., nhưng trái lại cũng có lắm đều vô khoát.

Thực cụ Bùi hữu Tín sơ suất quá. Thì mới năm ngoái đây cụ xin mở rộng cầu Trường tiền hoặc làm thêm một cái cầu nữa, để có người chơi nghịch cho rằng cụ làm làm việc nên kiếm thêm việc mới..., mà năm nay cụ làm phó nghị trưởng lại khẳng khái xướng lại cái chuyện ấy nữa. Không biết rốt trong các buổi hội sau, các quan đại diện có thấy cụ bền lòng như thế mà ưng thuận cho không, chớ thật nhân dân nhiều người lấy làm phiền cho cụ lắm. Người ta bảo rằng cụ Bùi ta lo xa, không trách nào trong mấy số đầu báo Trăng sao của cụ, cụ đã cổ động việc cho các vợ của nhà nam ở nhà, các nữ phải đi tìm đồ ăn về cho chồng ăn, chớ đừng cởi chồng đi ngoài đường trông lội lắm! Nhưng chuyện cũ nó kể làm chi. Năm nay cụ lại sáng kiến thêm một chuyện mới: cải cách y phục cho người Nam.

Cụ có làm sẵn một bản thỉnh cầu bày tỏ rõ ràng sự bất tiện cho người bận Nam phục, và xin nhà nước ra thông tư nghị định để dân gian sửa đổi y phục theo lối Thái tây, bất kỳ đàn ông đàn bà, ông già con nít ai ai cũng đều vận Âu phục.

Cụ Bùi xướng ra đều ấy, ông Lê nguyên Phong nói rằng áo quần An nam làm cho người gần ốt vì lược thượt khi cử động, nên sửa đổi lại, nhưng cốt là bận cho gọn gàng, áo ngắn, chớ không cần theo Tây theo Tàu nào cả. Ông Trần bá Vinh cũng tán thành. Nhưng lại có ông Nguyễn khắc Thành, cụ Hoàng Kiêm trách: sao các ông có can thiệp vào chuyện áo quần của người ta: Người ta muốn bận thế nào có để cho họ bận thế ấy có được không?

Ông Nguyễn quốc Tây cũng nói chêm một câu

— Đừng nói áo quần ta làm cho người gần ốt, các ngài không thấy có người bận áo quần ta mà vẫn cứng cỏi, mà có người bận áo quần tây mà quá mềm đó thì sao?

Ông Tây còn hỏi:

— Nếu cụ Bùi xin mà được thì những người nào không bận đồ tây có bị bắt không?

— Không.

— Vậy thì cần chi phải xin cho mất, để mặt ai ăn mặc thế nào kệ họ là xong!

Đó là tôi thuật ý các lời của các ông Dân biểu ta bàn về chuyện y phục để các bạn được tường. Còn nói ông nào nói phải thì là các bạn tự xét lấy. Có đều cụ Bùi đã có cái nào đổi mới như vậy, mà lại còn có cái óc quá cũ. Trong bản thỉnh cầu cụ lại còn nói đàn bà được để răng trắng cho hợp với vệ sinh, nhưng không được hớt tóc. Hồ thả là lại chồ ấy!

Cụ Bùi nói giống cái bác gì đó bên Nhật mất! Vì sao mà cụ không cho phụ nữ hớt tóc? Cụ phải tìm một cái lý chớ? Hay là để bảo tồn quốc tuý, hay là để bảo tồn nam quyền (mỗi khi đánh lộn với vợ, đàn ông có thể nắm lấy đầu tóc)? hay là để thực hành cái chương trình nuôi chí, như nhà nước hiện dự định sự nuôi cá vậy? Cụ phải nói vì sao chớ!

Ta xem một đều nầy mà thấy rằng cụ Bùi thật có lòng sốt sắng làm việc cho viện, thật có lòng muốn đi theo cuộc tiến hóa trên hoàn cầu; thế nhưng rất vì cái tuổi của cụ, cái não của cụ, nó không đi theo kịp ý muốn của cụ. Vì vậy mà viện thấy có đều thỉnh cầu lỗi thời quá, nên xin cụ, rút ra.

Lạc-nhân

CUỘC CHIẾN-TRANH Ý-A

TRƯỚC KHI QUÂN Ý VÀO THÀNH ADOUA

Addis-Abeba, 5 Octobre. — Theo các tin tức báo về đầu kinh thành và các bức điện văn của quan Thống đốc Seyoum và tướng Gabriel Weelde thì quân đôi bên đánh giáp lá cà nhau rất dữ, ở đường Axoum, Adoua thường chỉ dùng gươm giáo mà thôi. Tuy quân Ý đã có được căn cứ địa ở núi Ramat và Adigrat, nhưng hình như chưa làm nổi được thế thủ của A.

Tin sau chót nói rằng quân Ý dùng hết lực đánh vào Adoua nhưng gặp sự đoàn của tướng Gabriel Weelde chặn lại. Thống đốc Seyoum chỉ huy đội quân vẫn đóng ở quanh Adoua để tiếp ứng, nhưng nhất định không chịu ra đánh.

Quân A không chịu ra nơi đồng trống mà cứ ẩn núp ở các đồi núi bắn vào quân Ý. Chiến lược của A là làm cho quân Ý bị thiệt hại cực nhiều trước khi vào được tới Adoua và Adigrat. Nhưng quân A vẫn giữ kỷ luật, quân lại không cho ra đánh ngay.

Người ta cho rằng quân Ý không chịu lui mà không tiến vào Adoua và Adigrat nhưng quân Ý sẽ chết hại cực nhiều.

Asmara, 6 Octobre — Ba đạo binh Ý hiện ở cách cương giới 60 cây số và đều tiến cả về phía Adoua. Tả quân do tướng Santini chỉ huy trung quân do tướng Pirelo và hữu quân do tướng Moravigna chỉ huy. Tổng cộng tới 1000.000 người do đạo đại bác và xe phá lũy trợ lực. Đạo quân nầy đã chiếm được núi Ramat ở phía Tây và tỉnh Adigrat ở phía Đông một cách rất dễ dàng.

Mục đích quân Ý là vây học Adoua, nhưng nay quân Ý tiến rất chậm vì gặp quân A chặn lại đánh luôn, hai nữa là vì việc vận lương rất khó. Người Ý đoán chiều nay tai lấy được Adoua.

Quân Ý đánh vào 2 mặt Đông và Tây. Ý tướng De Bono lo chặn hẳn đường xe hỏa cho kinh thành A không giao thông được với ngoài bể. Người A cũng biết vậy nên đã điều một phần xe chạy từ Addis-Abéba đi Djibouti.

Về mặt Tây, quân Ý định theo thung lũng Wabbi Mana đi lên phía tỉnh Gimir rồi đánh ngang vào kinh thành.

CHIẾN LƯỢC CỦA A

AddisAbeba 6 Octobre. — Mưu quân A là dụ Ý đến chỗ nào hợp mới quay đánh vật lại. Thống đốc Kassa cùng một đạo lớn hiện đóng ở Gondar và sắp đi giúp Thống đốc Seyoum. Tàu bay Ý đi tuần tiễu cách mặt trận Ý mấy cây số 2 đạo quân A.

ADOUA THẤT THỦ, ĐÔI BÊN CHẾT HẠI RẤT NHIỀU

Addis-Abéba Octobre. — Trong tin sau cùng số báo trước, chúng tôi đã vắn tắt đăng tin tỉnh Adoua bị thất thủ. Cả đôi bên quân đều chết hại rất nhiều. Mặt trận phía Bắc vẫn là mặt trận chính. Quân Ý chia ra làm 9 đạo đồng thời tiến đánh Adoua và Adigrat.

Ngày thứ nhất, 3 Octobre, tướng Moravigna chỉ huy hữu quân sang sông Mareb, tàu bay bắt đầu bắn phá Adoua và Adigrat. Quân của Thống đốc Sayoum bị hại nhiều.

Tả quân do tướng Santini chỉ huy tiến về phía Adigrat là nơi chứa lương thực và gia sản của A. Hai cánh quân đều không gặp sự gì ngăn trở, có tàu bay giao thông với nhau. Trung quân Ý đạo quân bắn xứ. Buổi tối hôm 3 tướng Maravigna trốn đến Darafacle.

Ngày 4, trung quân và tả quân tiến rất lanh, chiếm được Adigrat và 3 nơi hiểm yếu khác. Còn đạo quân bắn xứ thì tiến vào Entiacle. Quân A ngăn đón ở Darafacle bị tàu bay Ý bắn phá rất dữ.

Ngày 5, quân A trong các nhà trên sường núi, đánh chặn quân của tướng Santini. Nhưng bị quân Ý đánh phải lui. Tướng Maravigna nhờ đó tiến được của thành Adoua. Nhưng lực quân Ý chống đạo xe phá lũy gặp quân A chống lại rất hăng. Cứ như tin của «Reuters» thì có 7600 người A giữ thành, ăn dọc sau thành bắn đại bác xuống. Nhưng sau xe phá lũy tiến vào phá vỡ thành.

Ở đằng sau mặt trận Bắc, lao nhân Ý hết sức đắp đường. Thống đốc Seyoum báo tin rằng khi Waceta và Edgenia bị mất, quân đôi bên chết hại cực nhiều. Hãng «Reuters» thông tin rằng tàu bay ném bom phá Adigrat nhiều người chết lắm vì bom rơi xuống trúng anh 25000 quân A đóng.

Chính Ý đã thông cáo rằng dân Adoua đã chịu xin hàng phục.

Hồi 10 giờ 30 hôm 6, quân Ý chiếm được Adoua.

QUÂN Ý ĐÃ CHIẾM MOUSSA ALI

Paris, 7 Octobre. — Báo «*Paris soir*» được tin ở Londres nói quân Ý theo trên mặt trận phía Adoua mà tiến về Axoum. Báo ấy lại có tin quân Ý đã lấy Moussa Ali ở phía Đông nam và đi thẳng đến Harrar. Vua A đã ra lệnh cho quân A ở Ogaden ra trận.

Rome, 7 Octobre. — Bộ tuyên truyền nói tình hình chiến tranh không có gì ở ngoài đồi cả.

A TÀI ĐẠN DƯỢC ĐI HARRAR

Addis-Abéba, 5 Octobre. — Một đoàn xe đã tải thuốc đạn và súng liên thanh đi Harrar ở mặt trận phía Đông. Về mặt này có tin quân A đã chiếm được đồn Ouai Ouai là nơi quân Ý đóng từ hồi xảy việc lưu huyết tháng chạp 1934.

Ở mặt trận phía Nam, quân Ý bắn phá nhiều lần tỉnh Goramel, năm người chết, 15 người bị thương và chiếm được Gherlagubi.

MỸ ĐÃ CÔNG NHẬN CUỘC CHIẾN TRANH

Hoa thịnh-đốn, 6 Octobre. — Chính phủ Mỹ đã tuyên bố cấm tải khí giới cho Ý và A là 2 nước đang đánh nhau. Như thế là Mỹ theo đúng lệ luật một nước trung lập vậy.

NHÂN DÂN A LO ĐỀ PHÒNG TẠC ĐẠN

Addis Abéba, 7 Octobre. — Vua A đã ra lệnh cho toàn thể nhân dân trong kinh thành đào hầm để núp mà tránh tạc đạn do máy bay Ý ném xuống. Hàng nghìn người A đã khởi sự đào hầm ở trên mấy nơi gần đồi ngoài thành phố.

Addis Abéba, 6 Octobre. — Trong số 300 quả bom của Ý ném, chỉ có 100 quả nổ, giết chết 5 người và bị thương 15 người.

XE «TĂNG» Ý SỤP HẦM CHĂNG?

Addis Abéba, 7 Octobre — Có tin đồn chiếc xe «tăng» Ý bị sụp vào cái hầm của người A đào gần Adoua. Quân A đánh ập vào thành Erythrée.

Ý ĐỊNH PHÂN LÌA TỈNH TIGRÉ

Rome, 6 Octobre. — Ý định phân ly tỉnh Tigré với A và khôi phục lại [illegible] cũ vua ở xứ nầy. Tàu bay ném truyền đơn xuống nói về việc nầy và nhắc cho dân nhớ lại một câu châm trước. Truyền đơn nói rằng người Ý không thù hằn gì với dân hạt Tigré cả, nhưng vì chính phủ A mà thành ra không liên lạc thân ái với nhau. Người Ý lại tuyên bố sẽ bảo hộ tôn giáo của người xứ nầy.

1.700.000 NGƯỜI Ý TÌNH NGUYỆN ĐẦU QUÂN

Rome, 6 Octobre. — Các báo Ý mấy bữa nay đều tả nhiệt thành của dân Ý đối với cuộc chiến tranh ở Phi châu. Hiện có tới 1 triệu 70 vạn người nộp đơn xin làm tình sang bên Phi.

Hiện các tàu Ý chở 33000 quân ở trong Địa trung hải và sông đào Suez. Khi tiếp được tin Ý thắng trận đồn, nổi vui mừng của quân lính khôn xiết tả.

QUÂN Ý CHIẾM AXOUM

Rome, 8 Octobre. — Theo tin đồn mỗi ngày với nhau thì quân Ý chiếm Axoum, cách Adoua về phía tây 25 km, và đã sửa chiến tuyến của mình.

Thế là Ý đã chiếm cả tỉnh Tigré, mà cánh quân cực tả thì giựa vào Axoum.

((Xem tiếp trang 3 cột 5)

LUẬN-ĐÀM

Dân Trung-kỳ với vấn đề trồng dương liễu

Xứ Trung-kỳ không có đất liền như trong Nam, ngoài Bắc, gò núi chiếm hết ba phần tư; mà ngoài sự trồng trọt những sản vật thường dùng, như lúa, bắp, mía, khoai và quế, chè, cau, mít v. v., nông dân chưa phát hiện được giống thực vật gì mới cả. Gần đây, người ngoại quốc (nhứt là người Pháp) đã đem qua xứ ta, nào cao-su, cà-phê v. v. khai khẩn mấy nơi rừng núi hoang khoáng như ở Kontum, Dalat... mà trồng trọt, hiện đã kết tai tận mắt chúng ta. Thế mà người Nam ta chưa ai khoách trương một hội sở «khẩn thực» nào cho nên trò. Thậm chí đương cái đời sống khó nầy, mà nhân dân đối với thổ địa trong xứ, như «mèo thấy thóc» không nuốt xuống cổ được, đành mang thân thất nghiệp, qua Xiêm, qua Lào mà kiếm ăn. Tưởng cũng một đều đáng tiếc.

Vài năm nay, mỗi lần quan Tòa, Tỉnh Quảng-ngãi đi hiểu, cũng thường bày cách trồng dương liễu cho dân. Mới hạ tuần tháng Septembre nầy, lại phát cho các hương trưởng trong tỉnh một quyển sách dạy cách trồng dương liễu rất rõ ràng. Sách ấy do Chánh phủ Bảo hộ Trung-kỳ soạn. Đại-ý nói: «Trồng cây dương liễu phí tổn không «bao lâm (độ một ngàn công, có thể «trồng được vạn cây) mà độ trong 15 «năm, thì cây ấy sẽ thành gỗ dùng và «bán được. Cây dương liễu lại có cái «đặc tính ưa sinh sản những nơi nào «đất xấu nhứt (như bãi biển và gò cát «núi) mà các giống cây khác không sống «nổi. Sách dạy đủ cách hái và trừ «giống, cùng phương pháp trồng trọt «bón xới. Lúc ban sơ nầy, nếu ai muốn «trồng, thì tới tòa Kiểm lâm xin giống, «chớ không mua chác gì cả...»

Kèm theo quyển sách ấy, quan Đốc-học Quảng ngãi lại có công văn số 274 E P. dặn các thầy giáo, mỗi tuần phải dùng dạy cho học trò một buổi. Làm thế nào cho ai nấy cũng hiểu rõ cự lợi ích nầy...

Xem quyển sách trên, ai cũng cho sách nầy dạy thực nghiệp có hệ thống rõ ràng, rất có công khảo cứu và sắp đặt. Nhưng cứ hiện tình mà xét, thì vấn đề trồng dương liễu đối với dân Trung-kỳ, chỉ là cái đề án đương bàn qua, chớ thực hành còn phải chậm chước theo tình thế mà chắc không thể đem buộc chung được.

Sau cái nạn không hoảng kéo dài 2, 3 năm nay, nông dân trong xứ, hết 95 phần 100 đều bị thiên thổ, lo trồng khoai bắp rau quả, vật thực hằng ngày mà không rồi; hiện thử thổ sản trong xứ như chè, cau v. v. trong một lần tin lợi được đôi ba mươi năm, mà vì giá bán rẻ, nhiều vườn bỏ hoang (Họ nói bán chè không bù lại cơm ăn bữa) Vậy cái lợi trồng dương liễu ngày mười năm kia, nước xa có [illegible] được lắm gần vậy không?

Theo như ý [illegible] chắc đồng thì nơi nào [illegible] mà cho dân tự do, nhà nước [illegible] bày [illegible] cấp giống [illegible] Còn nơi nào cho trồng vật ăn thường đáng thì không nên buộc họ.

B. t. B.

https://tieulun.hopto.org

BÀI DIỄN-VĂN CỦA QUAN KHÂM-SỨ TRUNG-KỲ GRAFFEUIL

đọc khi mày ông dân biểu đến yết kiến Ngài

(Chiều ngày 4 Octobre 1935)

(*Tiếp theo*)

Số tiền đã dự trù trong ngân sách hạn chế các công việc của bộ Công tác. Ngân sách Nam triều cũng như ngân sách Bảo hộ, chỉ dự bị công việc bảo tồn và tu bổ các dinh thự, nhiều đại kiến trúc ở Kinh đô và xung quanh rất có giá trị về mỹ thuật và văn hiến, đáng bảo tồn một cách cẩn thận hơn phần nhiều các nha phủ huyện còn lôi thôi, nhưng đương lúc kinh tế nầy dầu có biết thế cũng phải chịu, và mong rằng một vài năm sau có thể tu bổ lại hay là xây dựng nhà cửa mới.

Một Hội đồng đã thảo chương trình sửa sang cho lăng vẻ đẹp các nơi trong thành mà người ta thường hay qua lại. Tuy những công việc ấy chỉ có thể đem ra thi hành lần lần tùy số tiền dự trù trong ngân sách nhưng phải khen ngợi quan Thượng thơ bộ Công tác đã có cái sáng kiến rất thích hợp ấy.

Đồng thời bộ Công tác trù nghị lập hoa viên bên tả ngạn sông Hương vì thành phố Huế đã sửa sang bờ sông bên nầy nên bên kia cũng phải sửa sang lại. Đầu cầu trường tiền đã khởi sự đổ cát, trông khi thi hành các công việc dự trù, sẽ có quan Kỹ sư Lục lộ thành phố Huế và quan Cố vấn bộ Công tác giúp sức.

Các ông xem chương trình công tác năm nay đủ rõ những công việc sẽ thi hành ở các tỉnh.

. . .

Dư luận đối với sự tổ chức bộ Kinh tế rất phân vân. Có kẻ cho là một cơ quan không quan trọng mấy, và tỏ lòng sợ tốn phí nhiều, có kẻ thấy thế mà mừng nay Chánh phủ Nam triều khuynh hướng về đường kinh tế và cho rằng đó là một biểu hiệu tốt cho sự hợp tác mật thiết của hai Chánh phủ. Bản chức đồng một ý tưởng với những kẻ sau nầy và đã y theo cuộc cải cách ấy mà không lo ngại chút nào.

Biết dư luận của công chúng là một điều tốt, và quan Thượng thơ bộ Kinh tế phải thể theo đó mà sắp đặt trù liệu các công việc cải cách. Không ai có phép mầu nhiệm gì bỗng nhiên thay đổi hẳn tình hình một xứ. Cuộc sinh hoạt ngày nay rất phức tạp, không thể nào dùng những phương pháp đơn giản rồi cứ thế một mặt thi hành. Những nguyên lý của các nhà kinh tế học trước lúc đại chiến, ngày nay thành ra thích dụng. Nên chi bộ Kinh tế phải cẩn thận không nên làm những công việc, mà dưới cái vẻ to tác và tốt đẹp, người ta có thể thấy chỗ yếu ớt và không hợp thời về đường chánh trị. Sự hành vi của bộ ấy sẽ tùy theo phong tục của dân chúng. Nhơn dân xứ nầy tuy còn nhiều đều thủ cựu, nhưng khi đã hiểu rằng người ta làm một việc lợi ích ích cho mình, thành rất dễ bảo. Trách nhiệm của bộ phức tạp khó khăn như thế, vậy không nên cầu cho có hiệu quả mau mắn. Phạm vi hành động của bộ Kinh tế rất rộng rãi, bộ ấy kiêm cả công việc kinh tế của thôn dân, xã hội cứu tế, và dự phòng đường tương lai cho nhơn dân. Công việc nầy ở Trung kỳ nầy còn mới mẻ, nên chi khi thi hành phải thận trọng mới được.

Chúng tôi rất vui mừng đã đem lòng tin nghiệm ông Nguyễn khoa Kỳ, là người lịch duyệt và ưa hoạt động, am hiểu các vấn đề ở thôn quê và có chí thực hành. Công việc đã bắt đầu thi hành, Chánh phủ Bảo hộ chỉ dẫn việc chuyên môn, còn Chánh phủ Nam triều thời biết rõ dân tình và sẽ bày những phương pháp không xúc phạm đến quan niệm của dân, mà được dân đồng tình cùng Chánh phủ lo lắng công việc. Sự hòa hợp của hai Chánh phủ không có điều gì xích mích chắc thế nào cũng thiệt hành được nhiều sự cải cách hợp với tình thế của nhơn dân ở chốn thôn quê.

Các ông xem đó vấn đề kỳ hội đồng nầy sẽ đem hỏi ý kiến các ông thời sẽ rõ tình cách công việc của bộ Kinh tế.

Sự cải cách phép đo lường nghiên cứu đã lâu. Khi đầu tính đem các phép đo lường tây Mê đột Chế (Système métrique) để thi hành ở Trung kỳ, nhưng vì chưa có tiền nên đình lại. Kỳ nầy sẽ đem hỏi ý kiến các ông về cách dự định khác để cải cách phép đo lường, chớ không dùng phương pháp quá quyết như trên. Chánh phủ sẽ châm chế theo tập quán của nhơn dân và nhờ nơi thời gian để mong có hiệu quả. Quan Thượng thơ bộ Kinh tế có tỏ nhiều ý kiến hay có thể làm cho công việc dễ dàng và ít tốn.

Sau khi qua sát rất kỹ lưỡng về vấn đề tiền tệ, cách lưu hành, nhứt luật và định giá, sau khi bản chức bàn bạc lâu dài cùng quan Thượng thơ bộ Kinh tế, chúng tôi đã nhứt định theo một chương trình mà kỳ hội đồng nầy sẽ đem hỏi ý kiến các ông. Không nên dùng những phương pháp bạo động nó có thể sinh nhiều điều hại mà không thể ngăn ngừa được. Phải thong thả mà thi hành, phải tuần tự mà tiến lên, như thế mới có thể đến những kết quả, và tính được sự thành công. Đầu tiên phải đem ra lưu hành đồng nữa xu mới đúc, và thừa cơ ấy mà thu lại các thứ đồng tiền, trừ ra những đồng tiền ăn sâu, vì thứ tiền nầy rất thông dụng và tiện lợi cho sự buôn bán. Rồi sau mới tính chứng cần dùng bao nhiêu

(*Xem tiếp trang 3 cột 3*)

Dời tỉnh lỵ Bình Định và dời huyện lỵ Tuyên Hóa

Việc dời tỉnh lỵ Bình-Định xuống Qui-nhơn, Bộ Lại đã tâu. Vừa rồi đã có chỉ chuẩn y.

∴

Ngoài tỉnh Quảng-bình, việc các quan bản tỉnh xin dời huyện lỵ Tuyên-Hóa đến xứ Minh-Cầm, cũng đã có chỉ chuẩn y.

Hóa giá các thực vật thổ sản ở Huế

Ngày 1-10-35

VẬT SẢN	CÂN LƯỢNG TA	GIÁ
Lúa	1 thùng	0$35
Gạo trắng nhứt	80 lon	1,00
Gạo trắng nhì	82 lon	1,00
Gạo trắng chót	85 lon	1,00
Gạo đỏ	90 lon	1,00
Bắp trắng	1 thùng	0.55
Bắp đỏ	—	0.40
Mè	—	0.70
Đậu phụng	—	0.50
Cau tươi	100 trái	0.20
Bò	100 cân	5.00
Trâu	»	»
Ngựa	»	»
Heo	50 cân	2.60
Thịt bò	1 cân	0 18
Thịt trâu	»	»
Thịt heo	—	»
Nước mắm	1 chai	0.11
Muối	1 đợi	0.02
Thuốc lá khô	1 cân	0.38
Thuốc xắt	1 cân	0.85
Tre	1 cây	0.15
Mây lớn	1 cây	0.55
Mây chẻ	100 sợi	0.10

LỄ SONG-THẬP Ở HUẾ

Lễ Song Thập (10 10) của Khách trú kỷ niệm ngày lập Dân quốc, năm nay ở Huế chẳng thấy gì lạ. Lại các cửa hàng chỉ thấy treo cờ cho có lệ vậy thôi. P. S.

SÁCH TẶNG

Bản báo có nhận được quyển «NHẬT TÂN PHƯƠNG LƯỢC» của ông Nguyễn xuân Đỉnh, Tri huyện Bình giang, Hải dương (Bắc-kỳ) gởi tặng. Vậy có lời cảm ơn soạn giả.

Bản nầy năm trước quan Huyện có in bản «LƯỢC THẢO» và gởi tặng một bản, bản báo đã có bài phê bình. Nay in lại quyển lớn, nội dung không khác gì bản thảo trước, chỉ thêm có lời phụ luận, mà cũng còn nên chữ 未定稿.

Thế là bản sách nầy cũng còn là bản thảo, nội dung thế nào, độc giả xem bài phê bình «Quan huyện làm sách» đăng T. D. số 566 ra ngày 25/2/35 đủ rõ. T. D.

PHÁ TAN NẠN KINH-TẾ KHỦNG-HOẢNG

Muốn khoáng trương nền thực nghiệp, muốn chấn hưng nghề thuốc Nam, để giữ lợi quyền cho nước nhà, cùng nhau phá tan cái nạn kinh tế khủng hoảng. Nay nhà thuốc NAM-THIÊN-ĐƯỜNG Hanoi muốn đặt nhiều Đại-lý và Cai-điểm khắp các tỉnh, các phủ, huyện trong xứ Đông-Dương để bán các thứ thuốc Cao, đan, hoàn, tán và các hàng nội hóa, hoặc ăn lương, hoặc ăn hoa hồng, thể lệ rất rộng, ai muốn làm xin cứ gửi thơ cho nhà thuốc NAM-THIÊN-ĐƯỜNG, 46, rue des Pavillons-Noirs HANOI mà thương lượng.

THUỐC SÂU ÁN RĂNG

Hiệu THÔNG-HOẠT Quảng-Trị

Giá 0$14

Rất thần hiệu

Hội đồng Dân biểu Trung-kỳ

Ngày thứ hai 7 Octobre

(*Tiếp theo*)

Ông Quảng nói về bản dự trù nghị định giảm số bách phân phụ nạp ở các tỉnh, đều ấy toàn viện rất tán đồng. Nhưng có một đều là nhà nước đã giảm số phụ nạp ấy mà lại trực thêm dân đinh. Như thế là rất nguy cho dân nghèo.

Quan Chánh phòng nhì trả lời rằng năm ngoái đã có một tờ thỉnh cầu về việc nầy và chính phủ đã xét rồi. Chính phủ không khi nào có ý đem những người tật nguyền, nghèo đói không đủ lực mà bắt trực bao giờ. Chính phủ mà làm như vậy là cốt để trừ cái hại dân lậu, cốt trực những người trốn thuế. Hạng người nầy vì trong mấy năm không nạp thuế đã hưởng quyền lợi nhiều rồi nên phải trực họ. Tuy nhiên trong số gần chín vạn giảm về thuế bách phân phụ nạp, chỉ có lối hai vạn là vì có tăng thuế đinh, còn thì 7 vạn là do bảo tâm của chính phủ.

Ông Ung văn Mẫn nói về thuế phụ nạp riêng ở Phan thiết, còn rất nặng, hơn các tỉnh ở Trung kỳ. Vậy thì cái lượng khoan hồng của chính phủ phải cho đồng, chớ sao riêng Phan thiết không được hưởng.

Quan chánh phòng nhì tòa Khâm trả lời rằng thuế phụ nạp Phan thiết đã được giảm nhiều. Năm trước phụ nạp là 35% mà nay giảm đến 16% chỉ còn 19%.

Ông Mẫn nói ở Phan thiết không có công đinh, không có dân lậu, tại nhà nước tăng đinh là tăng vào chỗ nào?

Ông Hoàng huy Giao nói về việc dân bần cùng và có tật nguyền mà cũng bị trực.

Quan Chánh phòng nhì trả lời rằng sự trực dân là do các quan tỉnh, sứ, đã xét rồi mới trực. Vậy các ngài nào mà trong hạt mình còn có những hạng bần cùng và tật nguyền mà vẫn bị trực thì nên trình cho chính phủ biết.

Ông Lê viết Lợi xin nhà nước giảm bớt sự chi tiêu.

Trả lời: nhà nước giảm các khoản chi tiêu rất nhiều, không thể giảm nữa.

Ông Bùi huy Trứ nói trước khi muốn trực dân thêm thì xin đặt một hội đồng riêng có ông Dân biểu hạt ấy được dự, để xét người nào đáng trực người nào không.

Về vụ giảm số thuế mà tăng số đinh, quan Chánh phòng Nhì nhắc lại rằng nhà nước không phải vì trực thêm đinh mà giảm thuế dân, nhưng chính vì nhà nước muốn giảm cho dân được nhờ mà thôi.

Quan Thượng bộ Lại cũng nói nhiều khi có tỉnh dân số không tăng mà số thuế cũng được giảm, là vì chính phủ lấy theo số chung mà chan ra, nên cần ông nghị Phan thiết nói khi nầy rằng «bắt dân trực thì lấy dân mà tăng» là không đúng, vì trong khi giảm thuế không có đều bó buộc gì cả.

Về việc lập hội đồng xét việc trực dân thì quan Chánh phòng nhì nói rằng rất phải; xin Viện cứ làm tờ thỉnh cầu.

Ông Nguyễn duy Phiên, dân biểu Khánh hòa phàn nàn về việc trực dân phụ bộ, bắt dân bần cùng. Các quan đại diện cũng bảo cứ làm bản thỉnh cầu đi.

Ông Viện trưởng Phạm văn Quảng đọc một tờ thông tư trong ấy có nói dân viện xin giảm thuế phụ nạp mà lại xin chiếu theo số đinh trực thêm mà giảm. Ông nói rằng đều giảm thuế thì Viện vẫn cảm ơn chính phủ, nhưng viện không xin chiếu theo số đinh trực thêm mà giảm, vậy xin cải chính câu ấy. Về việc lập hội đồng xét việc trực dân lậu, ông vẫn tán thành, đồng với ông Trứ.

Ông Vinh nói: Nói rằng lập hội đồng mà xét việc trực dân thì chẳng rằng không có hội đồng nào xét được, trừ khi các ông tự đi làm bào lý mà xét lấy mới có kết quả tốt thôi. Vậy xin cứ để y như chế độ lâu nay. Buộc những người đi làm phải có thẻ thuế. Như vậy thì ai muốn đi làm ăn phải nạp thuế đặng lấy thẻ thuế, vì nếu không nạp thuế thì không thể đi làm ăn được.

Ông Nguyễn vĩnh Lộc xin nói: Ý kiến đặt hội đồng là rất hay. Ông Vinh bát đi thật sinh ra đều bất tiện. Các dân không làm thuế được

(*Xem tiếp trang 3 cột 4*)

Kỳ thi cử-nhân luật tại Hanoi

Trường Cao đẳng luật mở tại Hanoi, đến nay đã 3 năm. Ngày 24 Octobre tới đây sẽ mở kỳ thi cử nhân cho những sinh viên học đủ hạng 3 năm ấy.

Kỳ thi nầy có ông Maunier là thạc sĩ luật khoa ở Pháp qua làm chủ khảo.

KHUYNH-DIỆP-BÁO

SỐ 14

xuất bản ngày 15 Octobre 1935

CÓ NHỮNG BÀI:

1 — Cái hiện tình nguy hiểm của công nghệ nước mình.

2 — Một phương pháp làm cho công nghệ Âu-Mỹ tiến hóa rất mau.

3 — Kinh tế học khái luận: cái lao động xã hội (le travail social) với giá cách (le prix).

4 — Nhân chuyện «Xơ dừa»

5 — Chuyện ngắn: Phần thưởng đạo đức.

6 — Giải thưởng văn-chương năm 1935 của KHUYNH-DIỆP về tiểu thuyết kinh tế.

7 — Cuộc đố có thưởng về «Code Viende».

8 — Hiệu KHUYNH-DIỆP sau ngày chủ nhân ở Pháp về và nhiều bài khác.

KHUYNH-DIỆP BÁO - HUẾ

Giây nói: 87

KHUYNH-DIỆP-BÁO khi nào cũng chỉ biếu không, cước-phí gởi gắm hiệu KHUYNH-DIỆP đều chịu tất. Muốn nhận được báo chỉ gởi tên và chỗ ở tới nhà KHUYNH-DIỆP ở Bến-Ngự HUẾ.

HAI THỨ THUỐC GIA-TRUYỀN HIỆU-NGHIỆM LẠ THƯỜNG !!

KIỆN-NHI

Thuốc bổ hay nhất cho trẻ con — tiêu diệt được mọi chứng bệnh ngặt nghèo — Giúp trẻ chóng lớn

Mỗi chai 1$20

Hãy đọc bức chứng thư thứ II Tôi có mua 6 ve thuốc TAM-TIÊN KIỆN NHI của hiệu SINH-HUY-DƯỢC-ĐIỂM Sau khi cho mấy trẻ tôi dùng thấy kết quả hiệu lắm, nhất là một đứa trẻ của tôi khi chưa dùng thì bụng to, nổi gân xanh ở mắt, sau khi dùng hết vài chai thì các chứng ấy đều khỏi hẳn, ăn được ngủ được, khỏe hơn trước nhiều. Vậy xin giới thiệu với các nhà nuôi trẻ lưu ý.

M. TRẦN-ĐĂNG-LÂN, Secrétaire de la Banque de l'Indochine VINH

Kiện-Tinh Bổ-Thận

Các bạn thanh niên từ 15 đến 40 tuổi hay bị chứng Mộng tinh, Di-tinh, Hoạt tinh, bồi tâm thận bất giao, tinh khí bất cố, nguyên nhân vì lao tâm lao lực, tửu sắc quá độ, dâm dục không chừng. Khi mới phát bệnh, trong mình mỏi mệt, ăn kém, ngủ ít, đi đứng bần thần, mặt mày xây xẩm, dâm rầm hay theo thói ấy nghĩ liên miên, khi mới thiu thiu chợp ngủ thì giật mình như sắp ngã. Mà ngủ thì lại bị thấy nhiều điều kỳ quái chiêm bao mộng mỵ. Khi ngủ giậy đều choáng, miệng khô, hay đánh trống ngực. Bệnh như thế chỉ dùng độ 3, 4 ve là khỏi hẳn. Nhất là người bị bệnh lậu, giang mai sau khi khỏi, dùng thuốc nầy rất tốt, vì chất thuốc làm cho sinh tinh, cố khí, bổ thận, giúp đường tiểu tiện thông và trong. Mỗi ve 1$00 — Nếu tả 5$00

Hỏi Đại-lý do nơi: SINH-HUY DƯỢC-ĐIỂM. 59. phố la Ga -:- VINH

ĐẠI-LÝ: Hanoi — Haiphong Mai Linh — Bưu Vân-nóa — Vientiane: Phan-thị-Lộc — Bồ-lương: Nguyễn sinh-Chính

ĐỜN-BÀ ĐAU TỬ-CUNG, ĐỜN-ÔNG ĐAU LẬU

(ĐẠI KỲ BƠM RỬA)

Nhà thuốc VÕ-VĂN-VÂN — THUDAUMOT

Tôi nói ra đây cũng có mất lòng trong một phần ít, song khỏi sự hại lớn lao cho người bịnh khắp cả ba kỳ

Phàm người đau tử-cung hay là đau lậu muốn dùng cách bơm rửa cho đặng sạch sẽ thì phải đến nhà thương, hoặc đến mấy ông Docteur chuyên môn, hoặc mấy ông Médecin đã có kinh nghiệm lịch trị, có sắm đủ đồ bơm rửa đúng pháp vệ-sinh, việc làm cẩn thận và ăn ở biết coi trong lẽ tiểu có đo nhỏ không, trong tử cung có mủ không, biểu thiếu cơ quan bơm thực có điều đó, mới tin cậy người mà đúng pháp bơm rửa được. chớ nên nghe lời những cách điều trị không đúng uống thuốc Nam thuốc Bắc mà lợi dụng phương pháp theo âu tây gạt người mà bán những thuốc bậy bạ, sau một rồi biểu người bịnh đem về nhà ra tự bơm rửa cho mình, mà người bịnh thuở giờ chưa theo cách bơm rửa là một sự hại rất lớn.

1 Những thuốc tiêu không nhỏ và để lâu sau mọi nơi rồi bơm vào tử-cung động nơi cuống trứng là một điều hại.

2 Những thuốc nấu chưa chất vi trùng trộn thuốc bột vào, bơm vào lỗ tiểu nó chảy xuống âm nang nặng sau người đau lậu sanh bịnh sưng giái. Người bịnh thuở giờ không theo cách bơm rửa, hay làm cứng cát bơm vào tử-cung không có điều độ, làm cho sau động tử-cung mà đau tử-cung.

Người bịnh đau lậu không phải trong lỗ tiểu hẹp nhỏ lại, bất luận là chứng đau lậu gì cũng biểu người ta bơm đặt thuốc vô, làm cho lỗ tiểu rộng, nguyên quang lớn sau thành bịnh di-tinh và hoạt tinh, khi giao cấu chưa đến bà tiểu tinh bắn ra không mạnh, bơm không tới tử-cung làm cho tuyệt đường sanh đẻ, thì càng thêm hại.

Mấy bà mụ không có học, không có cấp bằng làm Mụ cũng ít lắng sau làm càng làm bướu, mà bơm rửa cho người bịnh, vì là không có lịch duyệt về nghề bơm rửa.

Theo sự biết của tôi về việc lợi chung cho nghề nghiệp, về việc khỏi hại cho người bịnh, mà tôi phải nói ra, chớ tôi chẳng phải có tong hòa hạ tích kỷ hại nhơn đem những lời không thành đáng phê bình nơi trước mặt quí vị.

Phàm đúng thuốc Bắc thuốc Nam thì đúng thuốc Bắc thuốc Nam chẳng nên lợi dụng phương pháp theo âu tây chẳng nhằm vào đâu hết mà còn có hại. Cách điều trị theo thuốc Bắc thuốc Nam chỉ điều trị cho tận trong rằng bịnh thì bịnh đặng lành, chớ không cần bơm rửa.

Đờn bà mắc phải đau ở chứng tử-cung, đau rang rang hai bên, đau trằng ra dưới, huyết trằng ra đầm đề có giấy số nhơ, hoặc vàng hoặc đục, lộn mủ lộn máu, đường tiểu nóng rát, đường đại không thông, hãy trường phục BÀ ĐÀ SƠN QUÂN TÁN trừ tuyệt cũng gốc bịnh không cần bơm rửa, bịnh hết lẹ làng.

Cái đặt sắc đại tài của BÀ ĐÀ SƠN QUÂN TÁN uống vừa hết bịnh thì đã có thai.

Giá mỗi hộp (uống 5 ngày) 1$00

Người bị đau lậu bất luận mới phát, hay là bịnh niên lâu năm, uống nhọ thế cần, hoặc phát tỷ chi, tỷ bo hãy uống CHÂU PHÁCH QUI ĐỒNG HOÀN giải hết độc giết hết vi-trùng không cần bơm rửa, không có chất độc thấy ngứa, khinh phiền ban mẩu, không chung phát bịnh ngoài, không hại đường sanh đẻ.

Giá mỗi hộp (uống 5 ngày) 1$00

Quí vị có muốn xin chia cho lý thuốc Y-học-sĩ VÕ-VĂN-VÂN Thudaumot chế ra Hiệu THẮNG NHỌ CHẾ DỊ mới khỏi đau lậu.

CHI CUỘC: 229 Rue d'Espagne Saigon; Avenue Gialong (Quinhon); Avenue du Musée (Tourane); 103, Bd. Bonnal (Haiphong).

Tổng-Đại-lý độc quyền HUẾ: Hàng Quảng Lợi Bến Ngự-Hue

SIROP PULMO

TRỊ CÁC CHỨNG HO — RẤT THẦN HIỆU

Một chai: 0$60

Nhà Thuốc PHẠM-DOÃN-ĐIỂM Tourane

DÉPOT LÉGAL !

Sữa
NESTLÉ
HIỆU CON CHIM

SỨC KHOẺ CỦA TRẺ CON
NHIỀU CHẤT BỔ

Bao thầu cho Chính-phủ Pháp

Độc quyền bán cho các nhà thương, các nhà hộ-sinh các nhà thương binh và các trường học (Lycées) ở Khắp Đông-Dương

Đau dạ dày, đau phòng tích, đau bụng kinh niên

CHỮA KHÁC NHAU

Đau tức giữa ngực, lại chét qua sau vai, rồi đau lên xuống ngang thắt lưng; ợ hơi lên cổ, có khi ợ cả ra nước chua; có khi đau quá nôn cả đồ ăn ra nữa, hễ ợ hơi hay đánh trung tiện thì đỡ; đau như thế gọi là ĐAU DẠ DÀY (đau bao tử).

Đau bụng trên hay bụng dưới, cơn đau dữ dội; đau độ nửa hay một ngày thì đỡ, cách mấy ngày hay một tháng đau một lần; đau như thế gọi là ĐAU BỤNG KINH NIÊN.

Đau chét chét bụng dưới, có khi tức suốt xuống hạ nang, một đôi khi ợ hơi lên cổ, ngày đau ngày không, ngày muốn ăn, ngày không muốn ăn, lo lắng thất thường, nét mặt vàng nhợt bủng beo, đa bụng dày hi hịch; đau như thế là ĐAU BỤNG PHÒNG-TÍCH.

Ai mắc phải, hãy viết thư kể chứng bệnh thật rõ gửi cho bản hiệu sẽ gởi thuốc bằng cách lĩnh hóa giao ngân. 0$25 1 lọ, 2$40 1 tá, 1$20 nửa tá.

Gần đây, quân bất lương làm giả mạo, và học một lời lẽ trong quảng cáo bản hiệu, đăng báo lừa người. Bản cơ đã mua lấm dùng không-công hiệu gì. Hãy mua thuốc ĐAU DẠ DÀY ĐIỀU NGUYÊN dùng thử sẽ biết hay dở.

Tìm từ đó mandat đề : NGUYỄN-NGỌC-AM

Chủ hiệu : ĐIỀU NGUYÊN ĐẠI-DƯỢC-PHÒNG

135 hàng Bông (cửa quyền) HANOI

Tổng đại lý : *NAM-BINH*, Maison Việt-Long 38 rue Champeaux trên trường học Mỹ Gia. Maison Sức-Thắng 140-142 Albert 1er Dakao, SAIGON. Vĩnh-Bảo 37 rue Pont-Bert HUẾ. Hoàng-mai chủ BALAT. Minh-Nguyệt rue Gia-Long PHAN-THIẾT. *HAIPHONG* : Mai-Linh 63, Cầu-Đất. *HAI-DƯƠNG*, phố Nam-ninh, chợ Nguyễn : Nghĩa Hòa Đường. Hương-giang 31 Rue Pont-Bert HUẾ. gian Phan-thị-Lộc, Rue Taphuria — VIENTIANE.

Tin làng báo

Bản báo đã nhận được số đầu mấy tờ báo sau này :

1·) *«Tiểu thuyết thứ Bảy»* do ông Lê-hữu-Nhơn làm chủ, tòa báo ở số 124, rue Maréchal Foch — Vinh. Giá bán 1 năm 2$50, 6 tháng 1$30 mỗi số 0$05.

2. *«Duy tâm Phật học»* do Hòa thượng Nguyễn-văn-Ân làm chủ nhiệm, ông Nguyễn-văn-Khỏe làm quản lý, tòa báo tại hội Lưỡng-xuyên Phật học ở Trà vinh. Giá bán mỗi năm 2$00, 6 tháng 1$10 mỗi số 0$10.

3 / *«Bình dân»*, báo ra mỗi tuần 3 kỳ do ông Trần-văn-Quang làm chủ nhiệm, tòa soạn ở số 96 đường Mac-Mahon Saigon. Giá bán mỗi năm 5$50, 6 tháng 3$00, 3 tháng 1$80, mỗi số 0$05.

4·/ *«Trung kỳ»* báo ra hàng tuần, do ông Vương-đình-Quang chủ trương, tòa soạn ở số 184, 186, đại lộ Maréchal Foch — Vinh. Giá báo mỗi năm 2$00, 6 tháng 1$20, mỗi số 0$04.

Vậy có lời chào mừng các bạn đồng nghiệp và giới thiệu cùng độc giả.

T. D.

害大五

1·) Bệnh thuốc phiện. – Dùng thuốc này bỏ rất êm đềm, song nói cho biết hút ngày mấy bữa, mỗi bữa mấy phân, xái ăn mấy lượt. Thuốc viên và nước uống thơm, ngon, ngọt. Nghiện nhẹ 2$, 3, nặng 5$, 6 là khỏi.

2) Bệnh sán (Bạch-thốn-trùng). Mỗi liều 1$ Trừ tuyệt bệnh sán.

3·) Đau mắt màng mộng. Thuốc mới phát minh, mỗi lọ 1$. Mắt toét 0$50.

4·) Đau quặt tim } mỗi chai 2$00.
5·) Đau gió dầy }

Nguyễn cứ tòa thượng hạng thông phán

TRẦN-ĐỨC-CẢNH

57, Bịnh Tên Nam-Định (Tonkin)

BÀI DIỄN-VĂN QUAN....

(Tiếp theo trang 2)

nữa xu, bao nhiêu đồng tiền, đều có thể định giá bạc. Khi ấy nếu cần dùng thời sẽ có chỉ dụ nhà vua chuẩn định.

Vấn đề trồng dương liễu trên cồn cát đã đem ra thi hành và chắc không mấy lúc sẽ được nhiều lợi to. Theo cách thức mới đặt ra để thực hành sự trồng dương liễu, thời Chánh phủ phải nhờ có các xã thôn hợp tác và các xã thôn sẽ được hưởng một phần, hay tất cả mối lợi. Các xã thôn phải làm giấy giao kèo với nhà nước, giấy giao kèo nầy có ba cách :

Một là khi nào rừng dương liễu thành lập sẽ nhập vào rừng cấm, thời xã thôn giúp công, coi sóc, và được hưởng lợi.

Hai là khi lập ruộng dương liễu trên đất của làng, thời làng được tự do quản lý, nhà nước chỉ kiểm soát để tránh những sự chiếm đoạt có hại đến lợi của xã thôn. Dân làng được phép dùng củi rừng dương liễu để chụm lửa. Theo cách nầy, thời sở Lâm chánh chỉ phát hột giống, lập các vườn gieo và chỉ vẽ cách trồng tỉa.

Ba là khi nào rừng dương liễu lập ra không những cho dân kiếm lợi, mà lại có tánh cách ích chung trong xứ, hoặc là giữ cho cồn cát được chắc chắn hoặc là giữ cát biển khỏi bay lấp ruộng nương, đường sá, thời Nhà nước phải kiểm soát luôn luôn.

Trừ những khoản quá rộng như ở Đồng hới, hay là những chỗ gần rừng như ở Phan thiết, ở những chỗ ấy lợi ích của sự trồng dương liễu không được rõ rệt cho lắm, thời trong ba bốn năm về sau, những cồn cát ở Trung kỳ đều được trồng dương liễu cả. Bản chức tính được cả 500 mẫu tây những chỗ đã trồng dương liễu hay là chỗ lại sắp trồng trong năm nay. Ở trong các vườn gieo, còn có đã trồng được một ngàn mẫu tây nữa.

Năm ngoái quí Viện cầu thỉnh Chánh phủ lưu tâm đến vấn đề nuôi cá. Những đều Chánh phủ đã thi hành hoặc sẽ thi hành trong năm vấn đề ấy, đã ghi vào một bản thảo sẽ đem trình qui Viện. Ở Thanh hóa đã bắt đầu thi nghiệm việc nuôi cá. Ở tỉnh Thanh việc ấy dễ, là vì ở miền Trung nguyên có ruộng sâu rừng núi bao bọc xung quanh, lại có nhiều ao xưa nay đã nuôi cá, và nhờ có việc dẫn thủy nhập điền. Ở Thanh hóa có tới những hai ngàn cây số nông giang và đường đem nước vào ruộng, ở trong ấy nuôi cá rộng rãi và tiện lợi, và có thể đem phát cá vào những đầm ruộng. Nhưng phải đặt ra lệ luật và cách thức bắt đầu sự ở miền có nuôi cá phải tuân theo. Bản chức rất trông cậy nơi các quan để giúp sức cho được nhiều hiệu quả. Sự thi nghiệm nầy nếu có kiến hiệu, sau khi sửa đổi lại đôi chỗ khuyết điểm sẽ đem ra thi hành ở các tỉnh nào tốt như ở Thanh hóa.

(Xem qua Phụ trương, mặt nhứt, cột 5)

Hội-đồng Dân-biểu

(Tiếp theo trang 2)

là vì bần khổ, nhưng họ cũng phải tìm việc nuôi sống. Vì vậy mà họ không quản xa xuôi bể ai mộ đi đâu cũng đi, như Nam dương quần đảo, hay đồn điền đất đỏ chẳng hạn. Vậy nếu khi chúng đi mà buộc chúng phải lấy thẻ thuế; khi còn việc làm thì trả thuế còn được dễ dàng, mà lúc chủ thuê không dùng nữa, hoặc vì đau bệnh mà bị thải về, bởi đó có hào lý nào giảm bớt tên họ trong sổ được không? thì họ lấy gì mà nộp thuế? Vậy buộc có thể thuế là rất nguy.

Ông Vinh cải : – Tôi nói thế là vì ông Trứ bày tỏ xin cho Dân biểu dự vào hội đồng trục dân lậu. Tôi muốn bảo tồn cho Viện khỏi mang tiếng là «dân biểu trục dân» nên có nói thế...

Không khí có vẻ náo nhiệt... ông Viện trưởng bấm chuông. Ông Vinh còn nói :

– Xin bỏ phiếu để xem ông nào muốn vào hội đồng trục dân (ông nói là nói chơi, vì ông vừa cười vừa nói).

Ông Thụy đọc bản dự trù nghị định giảm thuế bách phân chi bát; rồi ông đọc cả tờ trình của liêu ban mà ông là ban trưởng. Ông nói :

– Về món thuế 8% điền, Viện xin giảm, vì có ba cớ :

1 / Nghề nông đối với dân Trung kỳ là một nghề xưa nay không thể bỏ được, vì nó là cái sinh mệnh của dân. Nhưng trước khi có cuộc khủng hoảng thì dân Trung kỳ có thể nhờ đó mà thạnh vượng được.

2/ Từ ngày có nạn khủng hoảng đến nay thì nhà nông bị ngày ngập, số thâu hoạch có sụt mất hết 50%. Người nhà quê biết thế, nhưng bỏ nghề nông thì không biết làm nghề gì được.

3/ Trong nước phàm nghề gì gặp hồi nguy ngập thì nhà nước vẫn cứu giúp; vậy thì nghề nông có quan hệ lớn với vận mệnh nhân dân, chính phủ nỡ làm lơ được sao?

Vậy xin chính phủ giảm số phụ nạp 8%.

(Kỳ sau sẽ tiếp)

Phái Viên

Công hiệu thần tốc của thuốc PILULES PINK ngấm sâu vào tới các cơ-thể trong mình. Thốt nhiên được có sức khoẻ, thấy đói, tiêu hoá dễ, các cơ thể khoẻ hẳn mỏi mệt. Công hiệu thần tốc ấy do bởi thuốc PILULES PINK thêm cho các cơ thể chất cần nhất cho sự vận chuyển của các cơ thể ấy : máu có nhiều vòng máu đỏ, máu đỏ đủ nuôi các cơ-thể. Bởi vậy công hiệu to nhất của PILULES PINK là làm cho sinh ra nhiều máu và lại cũng khiến cho các gân-tuỷ được đầm-thấm những máu tốt ấy, và làm cho các cơ quan chạy điều.

Thuốc PILULES PINK là một thứ thuốc tốt nhất để chữa những bệnh thiếu máu, phiền muộn, bệnh nhọc mệt, bệnh tới thì lớn sồ, bệnh trở về già, bệnh đau đa-dây, nhức đầu, mỏi gân, kinh nguyệt bất điều.

Thuốc PILULES PINK bán tại khắp các hàng bảo chế tây.

PILULES PINK POUR PERSONNES PÂLES

Tin mừng Hanoi

AN-THÀNH là một nhà kỹ nghệ chuyên môn có tài chế tạo ra kiểu áo Pull'over DOCTORAT bằng laine rất thích hợp với thời thế, hiện vừa đây được Hoàng-Đế ban thưởng Đệ Ngũ Hạng Long Bội Tinh.

Nhân dịp nầy, bản hiệu bán giá đặc biệt các thứ hàng sau này, mong rằng các ngài sẽ vì công nghệ của AN-THÀNH, mà chiếu hưởng cho thì AN-THÀNH cảm tạ vô cùng.

AN-THÀNH

41 — Phố Hàng-Đào — 41 HANOI

Áo tập thể thao cần cho cậu học trò nhỏ 0$20 — Áo tập vỗ các hội thể thao người lớn 0$25 — Chemisette thường 0$35 — Chemisette Élégant cài cúc 0$85 — Cổ fermeture 0$80 — Chemisette SOLIAR kiểu tối tân đặc biệt cài cúc 1$50 — Áo bện lạnh bằng laine không có tay kiểu DOCTORAT 2$20 — kiểu SOLIAR 2$50 — Có đủ các thứ áo người lớn và con nít bằng pure laine và coton.

Lại có đủ các thứ len Radong giá từ 0$25 - 0$40 - 0$45 - 0$50 - 0$60 - 0$70 - 0$80 — Tuner coto 1$05 một thước. Mua sỉ có giá riêng rất đặc biệt.

Cuộc chiến tranh Y-A

(Tiếp theo trang nhất)

Thống đốc Seyoum đã lui quân về phía Bắc, Ý thắng lợi nhiều.

Theo tin bên Ý thì ngày hôm qua người Ý chỉ lo sửa đường thông thương. Linh Askaris (linh bản xứ trong quân đội Ý) đánh lui một đội quân A toan đến công kích mình ở Omager; bên Ý bắt được tù người và nhiều binh khí của A, và bị thiệt hại rất ít. Bên A bị thiệt hại rất nhiều, nhưng chưa tính ra bao nhiêu.

QUÂN A VÀO ĐẤT ERYTHRÉE

Rome, 8 Octobre. — Theo một bức điện văn ở Addis Abéba đến, tướng A Dedjasmatch Ayelore đã đưa quân vào đất Erythrée.

Thống đốc Seyoum có điều nói bắt được 1 viên quan tư và 3o vệ quan Y.

VUA A SẼ RA ĐỐC SUẤT QUÂN ĐỘI

Rome, 8 Octobre. — Có tin đồn rằng đến ngày 12 hay 13 vua A ra đốc suất quân đội. Tuồng như quân đội Y đã đến gần quân đội chính của A. Đến nay quân A ra chống với Y chưa phải là quân đội chính của A.

TẠI QUỐC LIÊN

Genève, 6 Octobre. — M. Savich vừa diễn cho viên tổng thư ký hội Quốc liên hiểu rằng A đem cờ có dấu hồng thập tự cắm lên các nhà không phải bệnh viện, như thế là trái hẳn với lệ luật của hội hồng thập tự quốc tế.

Genève, 6 Octobre. — Ở Heroey, Ngoại trưởng A, tuyên bố trận đánh lấy thành phố Adoua là cái chứng xâm lược của Y, và thêm rằng đến nay quân A ra chống với quân Y chỉ là những quân rời rạc, chớ quân đội chính của A chưa động đậy đến.

THÁI ĐỘ NƯỚC PHÁP

Paris 6 Octobre — Ở Pháp người ta rất ái ý đến cuộc chiến tranh ở Phi châu. Một đoàn đại biểu các cựu chiến binh Pháp đệ lên quan Tổng lý Nội các một bức thư nói quyết rằng không làm một việc gì hại đến tình thân ái Y-Pháp.

Ở La mã khi dân Y được tin quan Tổng lý Nội các Laval đã không theo khoản «trừng phạt» thì kéo tới trước tòa sứ quân hô ầm ỹ và cử bài nhạc quốc ca Pháp Marseillaise.

DÂN AI-CẬP GIÚP A

Le Caire 6 Octobre — Đức giáo chủ Abouna Jeanés và thân vương Omar vừa hô hào lập một quỹ giúp A. Giáo chủ quyên vào 4oo bảng và thân vương 5oo bảng. Trong tờ hô hào hai vị này tỏ ý lo cho ngọn sông Nil-Bleu vì sông ấy là cái nguồn sự phì nhiêu của Ai cập.

XỨ YEMEN KHÔNG CHO PHÁI BỘ Ý VÀO

Aden, 5 Octobre. — Có tin đích rằng vua xứ Yemen không cho phái bộ Ý vào đất này. Phái bộ Ý vào Yemen mục đích là để xét xem chứng bao nhiêu quân Ý có thể vào đây đường bệnh được.

LÍNH ERYTHRÉE LÌA QUÂN ĐỘI Ý

Addis Abéba, 8 Octobre. — Chính phủ A nói chém nhiều lính người Erythrée bỏ quân đội mà vượt biên giới ở miền Magale, đem cả súng ống theo. Nhiều đội quân A, mỗi đội chừng 3oo người bao vây Erythrée và đã chiếm cứ Adi Caich, cách Asmara 7o km.

LỆNH KIỂM DUYỆT CÁC BÁO

Addis-Abéba, 9 Octobre. — Vua A đã ra lệnh kiểm duyệt các báo để đừng có những tin huyền, và giao cho các võ quan Bỉ chăm lo về việc ấy.

TIN VỀ MẤY TRẬN ĐÁNH NHAU

Addis-Abéba, 9 Octobre. — Ở Addis-Abéba người ta nói số thiệt hại đến nay tính chưa bao lắm. Tin quân Ý đóng đồng ở Mousse Ali là một cái tin đồn huyền, để phá đám quân A. Ở miền Ogaden, có đôi trận đánh nhau. Quân Ý tuồng như sẽ tiến về phía Tây Bắc Oustonal.

Báo *«Popolo di Roma»* được tin nói quân A đánh với quân Ý để chiếm Adigrat, bên A bị chết nhiều lắm.

Theo thông tấn *«Reuter»* thì quân A trèo tới tận những nơi trại tiền quân của Y mà đánh; nhiều người chết.

Có tin nói quân Y tiến về phía Nam Adigrat. Quân Y công kích ở một trận phía Bắc, nhưng lại bị bại. Chiến lược của A là đánh giết mất trận của Y tại Erythrée.

Lại có tin của người Y nói trong trận Ambasebat, trước khi Adoua thất thủ, về quan A chết rất nhiều.

A CHƯA LẤY LẠI ADOUA ĐƯỢC

Rome, 9 Octobre. — Chiều hôm qua, ở Y có tin cải chính tin người A lấy lại được thành Adoua.

Tin sau cùng

Addis-Abéba 9 octobre. — Người ta tin rằng Y sẽ không ném bom xuống kinh thành Addis-Abéba, như có ném cũng phải báo trước, vì ở đấy có đến 4.ooo kiều dân ngoại quốc hiện đương còn ở.

Ở Harrar Diré Doua và các nơi tiếp cận, người A đương phòng cuộc công kích bằng máy bay của người Y.

Asmara 9 Octobre. — Quân Y hiện chỉ đương lo giữ thế thủ để sắm lương thực cho máy bay đi thám thính ở phía Makale, thì thấy quân A cũng không sắp đặt cuộc công kích nào cho ra hình.

Có tin thống đốc ở Tigré chống với ý kiến vua A, và có lẽ việc nầy sẽ gây ra một sự bất hòa lớn giữa các tay cầm gươm ở A.

Rome, 10 Octobre. — Không có tin nhận được tin người Y lấy Axoum, nhưng thành nầy thế nào rồi cũng thất thủ.

Addis Abéba 10 Octobre. — Các đường giao thông phía Bắc Makale trên mặt trận Tigré bị cắt đứt

1000 linh đa đen trong quân đội Y bỏ trốn sắp đến đến Makale.

Máy bay Y ném bom xuống Gorahei, Ogaden, và các đồn ở Taipakalamà và Gilano, nhiều người chết.

12 Octobre — Quốc liên nhóm hội nghị để thảo luận về việc trừng phạt Y. Hội nghị ấy đã cử một hội đồng 16 hội viên xét. Hội đồng đề khởi không cho bán binh khí cho Y mà để tự do bán cho A.

Hội nghị, trừ Hung gia lợi ra, còn bao nhiêu thì đồng thanh ưng chuẩn đề đề khởi ấy.

Hội đồng 16 sẽ xét việc trừng phạt về mặt kinh tế.

Theo thông tấn «Reuter» thì có trận đại chiến ở phía Nam Adoua.

13 octobre — Theo tin ở Rome thì các tướng lãnh A ở Tigré đang và nam đều đều hàng. Thống đốc Seyoum ở Tigré Bắc bị đại bại trong một trận ở Adoua. Quân Y tiến về phía Harrar.

Tiểu ban Tài chính Quốc liên đương xét về cách tiến tiến điều chỉ việc thương giao với Y.

Tiểu ban kinh-tế thì xét các nước không có cam trong Q. L. có thể hiệp tác về sự trừng phạt cách thế nào.

Bán trường hát

Ai muốn mua trường hát HÒA-BÌNH ở TOURANE, có đất rộng bên cạnh, xin hỏi bà NGUYỄN-CUNG-PHỤNG ở đường Marc Pourpre TOURANE

TIỂU THUYẾT

HƯ KHÔNG

LƯƠNG-PHÁT dịch-thuật

Số 11

Thấy đường phụ biết quá rõ ràng, lại được nghe các lời vừa thật thà vừa dịu ngọt, lại đúng trước cái hy vọng mà chính chàng đã không ngờ, nên Mỹ-sơn đã biến sắc mặt. Phải, nên bỏ cái lòng kiêu hãnh của chàng, phải tỏ cho người thiếu nữ biết các nỗi thống khổ của chàng phá tan giấc mộng đăng sự kia để xin tha thứ về các sự lỗi lầm mà chỉ một lòng quá yêu đã gây nên ..

Nhưng không, vì mỗi khi chàng nghĩ đến Bối công thì chàng lấy làm cảm tức, nên chàng không thể hạ mình xuống để chiều đến bao giờ. Vả, làm sao mà chàng quên được. Ái lịch là một môn rất bỏ, có của cải kế nghiệp, có của hồi môn, có rất nhiều hy vọng, rồi một ngày kia có thể kế nghiệp của mẹ có giàu Ái lợi kia. Ái lịch giàu quá. Trước kia chàng đã hiểu như thế và người ta cũng đã làm cho chàng hiểu như vậy. Chàng không muốn cho người ta cho có thể hoài nghi vì cái lòng vô tư của chàng. Chàng nói :

— Thưa đường phụ, vì đường phụ đã lấy lòng chân thật mà đối với tôi, nên tôi xin thú thật rằng tôi đã từng phụ vì Ái lịch mà khổ. Nhưng có phải tôi thiếu cam đảm đâu ? Tôi đã lánh xa, và gieo mình vào việc làm. Tôi cảm ơn đường phụ đã có lòng khoang hồng đối với tôi, lòng khoang hồng ấy làm vinh dự cho tôi và làm cho tôi cảm động lắm. Nhưng ngày nay tôi đã được yên ổn rồi, tôi không còn ái tình nữa.

Chàng nói thế, nhưng chàng tự bảo : «ta đã nói dối. Ta còn thương Ái lịch, và đường phụ ta đã đoán biết, và có lẽ Ái lịch cũng biết nữa. Thôi mặc kệ cái lòng kiêu căn của ta, ta muốn đòi quyền lợi của ta.» Tuy tự nói vậy nhưng trong người chàng lại có một mu lực mạnh hơn chàng làm cho chàng vui mừng mà lảnh các sự đau khổ như là đương đứng trên một lưới giáo.

Ông Bá lê vỗ nhẹ Mỹ sơn một cách yêu đương buồn bã, và thinh linh như ông vì già cả yếu đuối, vì muốn cầu sự bảo bộ, hoặc bảo hộ người hoặc chịu người bảo bộ, vì ông đương đau đớn về chứng bệnh của ông, vì ông ân hận rằng đã làm cho Mỹ sơn buồn khổ, vì ông không thể bỏ cứu cho tình hình, vì ông không bằng lòng cho ông mà cũng không bằng cho người khác, nói tóm một câu vì ông không được hưởng hạnh phúc, nên ông thấy Mỹ sơn mà mở tay ra bảo :

— Con ơi, hãy lại hôn ta !

. . .

Lễ biên đương cùng bà người khác giúp việc hầu tiệc, đem các thứ ăn. Cần chuyện trong bữa tiệc càng thấy nào nhiệt, vì gần hết các quan khách đều biết nhau.

(Kỳ sau sẽ tiếp)

Dùng sữa
"LE GOSSE"
Sữa « LE GOSSE » rất bổ cho tất cả mọi người : có nhiều chất kem (Crème) rất tinh khiết.
Bao thầu cho Nhà - nước năm 1932-1933

Lycées, Collèges, Maternités, Ecoles, Institut de Puériculture etc.... à Saigon.

Có bán trong các tiệm tạp hóa ở Đông-Pháp.

HIỆU GIẤY XANH : *Giá mỗi hộp* ..... 0$30

Đại lý :

ÉTABLISSEMENTS MORIN FRÈRES
HUÉ - TOURANE - QUINHON

https://tieulun.hopto.org

Thuốc Vàn-minh

Bỏ Á-phiện không hại thân thể CAM ĐOAN « không khỏi không mất tiền », bệnh nặng chỉ trong 2 tháng là khỏi.

Mùa độc mỗi nhà nên có sẵn một ve dầu CÚ-LÀ-SƯ-TỬ để trừ các bệnh.

Áo lạnh bằng laine đủ kiểu mới đến, mỗi áo 3$20.

Sơn Resistance bền rẽ không dầu bằng.

Bán tại : **NGỌC-HỒNG**

91, rue Gia-long HUẾ

Soạn giả :
Nguyễn-quang Châu
Tốt nghiệp trường
Canh nông Tuyên quang

Phép nuôi tằm và trồng dâu

Có trừ bán tại
Tiếng-dân, mỗi quyển
giá 0$12

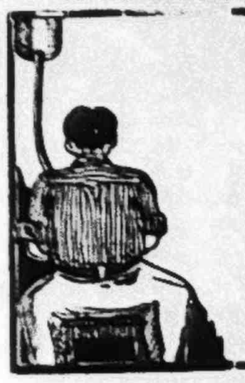

LẬU, GIANG

Mà dùng thuốc BẢO-AN-ĐƯỜNG, 85, lò đúc, HANOI thì nặng đến đâu cũng khỏi một cách êm ái, không hại sinh dục.

Ở gần mời lại uống thử 1 liều, ở xa mua thuốc (0$60 một hộp) không mất tiền cước. Nhận chữa khoán. Đại-lý : Trần-lập-Thành Batri. Cần nhiều Đại-lý nữa.

VIÊN THUỐC **LÔI-CÔNG-HOÀN**
với CÔ NĂM-PHỤNG SAIGON
(Độc-giả xem hết bài mới biết rõ thế nào ?)

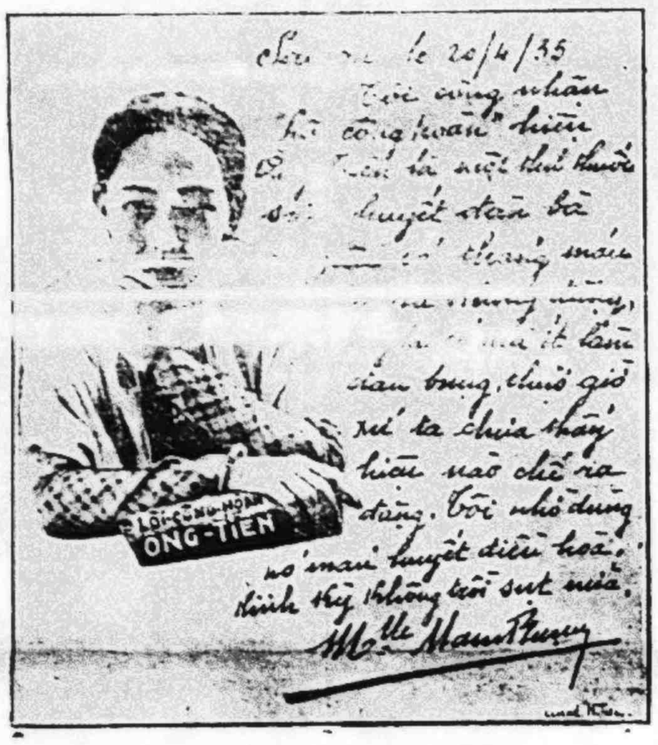

LÔI-CÔNG-HOÀN

(Là một thứ thuốc sửa huyết dàn bà, gần có tháng máu hư ra không đặng, hay là có mà ít, bắt đau bụng. Thuốc giỏi xin ta chưa hiệu nào tìm chế ra đặng).

Thường nói có tháng ; đó là kinh nguyệt là một thứ máu hư, người đàn bà con gái mỗi tháng phải có một kỳ, từ ba đến 5 ngày. Sớm hay chậm nhiều hay ít, mau hay lâu, đều hay không là tùy tạng người mạnh hay yếu, khí huyết vượng hay suy. Nhưng nếu đúng kỳ độ 28 đến 30 ngày mà không có đường kinh, cũng có mà ít thì của người biến sanh ra trăm ngàn bịnh, không thể kể siết, lâu ngày thành tích huyết, càng ngày càng ốm càng xanh, cốt da bọc xương trong người rất thảm thiết.

Vậy qui-bà, qui-cô tới kinh kỳ máu hư ra không đặng hay là có mà ít, làm đau nghẹn ngang trong bụng, đau gò cổ cục, đau thắt ngang lưng, mình mẩy nóng hầm mê mệt, nhức mỏi ê ẩm mình, muốn ói lạnh ăn ngủ không biết ngon, dễ dượi tối ngày mau dùng thuốc LÔI-CÔNG-HOÀN này, cho qua trực kỳ mà ra thì các bịnh xét trên đều hết, máu huyết điều hòa. Không cần giới thiệu, để cho qui-bà, qui-cô dùng rồi tự giới thiệu đâm thì có lẽ đồng bào Trung Nam-Bắc cũng biết rõ tài hoa thực hành bào chế thuốc của chúng tôi rồi, ngoài Chánh-phủ Pháp chứng nhận, đã đặng Chánh-phủ Nam triều Đức Đại Nam Hoàng-Đế thưởng cấp bằng tài năng, nên người mình và các thuộc địa Pháp đều khen tặng. Nhưng sự hay dở dùng đến, hãy hỏi người có dùng rồi mới biết chắc.

Mỗi hộp 5 hoàn giá . . . . 1 $ 00

MAISON VINH - TƯỜNG

51, Rue Gia-Long à HUẾ, Tổng-đại-lý độc-quyền thay mặt nhà thuốc.

ÔNG-TIÊN

N° 82-84-86-88 90 92, Rue P. Blanchy Prolongée à Phú-nhuận — SAIGON

MÓN THUỐC TRỊ BỆNH

Ăn Dạ-dầy, ăn chậm tiêu. đầy da bụng rất tài !

Thuốc này của nhà Y học trứ danh Trung-hoa phát minh ra, để chữa được nhiều người khỏi, dù bệnh mới phải hay đã lâu năm, uống vào là thấy hiệu nghiệm ngay. Thống trị hết thảy các chứng như : đau bụng, đau bao, đau ngực, đau tim, đau gan, đau ruột, đau cạnh sườn, đau dạ dầy, ăn uống chậm tiêu, đầy hơi nôn ọe, hoặc ăn vào thì ra, hoặc khi no đau, hoặc khi đói đau, lâu đau, lâu không, như người già cả có người hay đau về mùa lạnh, có người thường đau quanh năm, có khi đau nửa bên, nửa cục lên rồi lại tan như không, hoặc đau bụng dạ con hư lạnh huyết độc tích kết mà sinh ra đau v.v. Dùng thuốc này đều được khỏi cả.

THUỐC TRỊ CHỨNG

Hư trọc, Hoạt tinh, Tinh khí bất cố rất hay !

Thuốc này của vị thầy Y-học Trung-hoa sáng chế ra rất là mầu nhiệm. Chuyên trị các chứng tâm thận yếu kém, tinh khí lỏng lạnh, sinh ra hư trọc, hoạt tinh, di tinh, mộng tinh, tinh khí bất cố, dương sự bất sử, cử nhi bất kiên, hoa mắt ù tai, đau lưng mỏi gối. Hễ khi trong người mệt nhọc hoặc thức đêm, thường trong ống đi tiểu hay buốt ngứa như kiến bò, và hay rớt tinh ra quí-đầu như rải gạo, rựa chuối, có khi sẵn thấy ra khí trắng như nước gạo. Tiểu tiện thường hay đi luôn, lâu đục, lâu trong, lâu trắng lâu vàng, v. v. Các chứng ấy là do người tiêu thiên bất túc, hoặc sắc dục quá độ, hoặc bị bệnh phong tình chưa khỏi tuyệt nọc, hay dùng nhầm phải chất thuốc trụy độc xâm nhập tinh thận, làm cho tinh thận hư bại đi mà thành bịnh. Kịp nên dùng thuốc này thì được lành mạnh.

Hai thứ thuốc này cùng giá mỗi hộp là : 1$00 — nửa tá 5$00

BÁN TẠI : Á-CHÂU DƯỢC-PHÒNG

127, Hàng Bông (Cửa-quyền) — HANOI

Các ngài ở xa, xin viết thư về kể rõ bịnh, mua thuốc theo cách lĩnh hóa giao ngân rất tiện có chăng.

NHÂN TẠO HUYẾT

BỔ HUYẾT - SÁT-TRÙNG

Bổ dưỡng thân-thể — Lọc sạch máu bẩn — Làm cho khí-huyết sung-túc — Công-dụng đặc-biệt là sát được vi-trùng LẬU và GIANG - MAI, và các chứng sài, lỏ, ghẻ — Già suy yếu, trẻ ít ăn, xanh xao — Đàn bà có mang dùng an-thai — Ở-cữ dùng chóng đỡ đa, mau trở lại tươi đẹp.

Mỗi chai 1$50 — Nửa tá 7$50

CỔ TINH BỔ THẬN

THẬN HƯ — DI-TINH

CHUYÊN TRỊ : Di-tinh, mộng - tinh hoạt tinh — Khí sư phát : đau lưng mỏi vai, mắt hoa, tai ù, đầu váng, cổ họng rát, môi khô — Đêm nằm ít ngủ, hay thao thức nghĩ ngợi liên miên, chiêm - bao mộng mị vẩn vơ... Dù nặng nhẹ, đã dùng đến thuốc này là được khỏi hẳn.

Mỗi ve 1$00 — Nửa tá 5$00

CHÚ

Hai thứ thuốc này nổi tiếng khắp Đông-Pháp, người những bức thư minh tạ đã đăng trước, nay xin dịch bổn phân chất, đoạn quan năm ANTONINI ban khen thuốc NHÂN-TẠO HUYẾT sau khi ngài đã thí-nghiệm và phân chất tại phòng LABORATOIRE de CHIMIE de L'INDOCHINE—HANOI như sau :

« . . . . . Thuốc này hay toàn tinh chất sâm nhung một thứ cây quí, « trong đó có vị NHÂN-SÂM, chế theo phương pháp bào chế Thái-« tây, hợp dụng cho người Annam có thể bồi khí huyết, tăng sức « khỏe, làm cho hồng huyết cầu (globules rouge du sang) tươi tốt « trong sạch, và sát trừ được vi trùng lậu, giang mai ».

Trích dịch đoạn ngài chứng nhận thuốc CỔ-TINH BỔ-THẬN : « . . . . Thuốc này không có chất độc, tinh chế toàn nguyên liệu rất « quí như SÂM mật ong v.v... trị chứng đau thận di-tinh ».

NGỦ-TINH DƯỢC-PHÒNG

N 114 Hàng Bông HANOI

BÀ CON ANH EM ĐÃ DÙNG GIẠP VÒNG CÁC HIỆU THUỐC PHONG - TÌNH CHƯA ?

Nếu đã dùng rồi mà thấy khá, thì cứ dùng tới. Còn như thấy « tiền mất tật còn » thì bà con anh em hãy dùng qua thuốc mới thí-nghiệm xong, trị được 92 %. số người bịnh. Thuốc nầy của nhà thuốc danh tiếng lâu năm và lớn nhứt ở Đông-Pháp là

VÒ - ĐÌNH - DẦN

Dược - Phòng CHOLON

HUÊ LIỄU GIẢI-ĐỘC-HOÀN

kêu tắt là số 60. Giá 1$00 1 hộp
dùng được 5 ngày. Trị tuyệt :

LẬU, DƯƠNG-MAI, HỘT-XOÀI

bất câu là mới phát hay kinh-niên

Chúng tôi không dại ngôn rằng thuốc nầy là « Thần-Dược » nhưng giấy trắng mực đen còn đó, cái danh giá của chúng tôi từ 15 năm, chúng tôi không làm quảng-cáo một thứ thuốc tầm thường cho tổn của hao công, làm mất lòng tin cậy.

Hỡi bà con anh em có bịnh ! ! *(Thuốc số 60)*
Muốn mạnh cứ gắn tri dùng.

Phân cuộc { 87 Rue Paul Bert, HUẾ
Rue Verdun, TOURANE
QUINHON, NHATRANG

DÙ NẾU CÁC NGÀI CHẠY CHỮA ĐÃ RẤT LÂU MÀ CHƯA KHỎI

sin dùng thuốc này,

sẽ kiến hiệu... như thuốc tiên !

Không nhưng có thứ cây rất nhiều vi-ta-min, y học lại tìm cách chế thuốc rất kheo thành ra ngon và bổ.

Trà Garfield

Bệnh đau gan, đau lương thận, đau nhức gân cốt, huyết kém, đau tì vị và rất nhiều bệnh khác, thường chỉ vì đi táo, trong ruột không được sạch sẽ. Muốn chữa khỏi các bệnh đó, thì trước tiên phải chữa ngay bệnh đi đại tiện táo. Các ngài đừng nên dùng các thuốc xổ làm yếu người đi, đem ra ngoài mất các chất ở trong da giấy làm cho tiêu dễ...

Nhờ tạo hoá chữa bệnh hộ. Ngày nay y học tìm ra được nhiều chất bổ ở cây cỏ, biết cách chế giỏi, thuốc lạ lùng **Trà Garfield** !

Trà Garfield chữa ruột lại, chất bổ ở tì vị nhiều hơn trước, làm cho lục phủ ngũ tạng trong sạch điều độ... cách chữa thật là không nguy hiểm gì. Uống thử một chén chiều nay : ngày mai sẽ vui sống hơn trước nhiều...

Nhờ TRÀ GARFIELD, tôi không chán đời nữa.

« Gan tôi trước kia rất sấu..., gan thuốc địa, tôi hay đi táo lắt hay nhức đầu, vì máu độc. Tôi chữa chạy đủ mọi cách, ốm vẫn một ngày một thêm : già trông thấy, bực mình nản trí hết biết sự vui. Tôi có người bạn ở gần Sahara vì Trà Garfield mà khỏi bị cách chức, khuyên tôi theo uống trà đó. Bây giờ tôi khỏe mạnh luôn Trà Garfield chưa tôi khỏi hết bệnh lặt, làm cho tôi trẻ ra mười năm.

Maurice Y..., Casablanca.

THÉ GARFIELD

Các bào chế

Laboratoires DENSMORE. 25, Rue Dagorno, PARIS (XIIe)

Hơi người bị bệnh hen, nên thở cho dễ chịu !

Thật không gì khó chịu bằng sự khó thở ! Lúc đi, lúc chèo thang gác, hễ khó thở thì ho sù sụ ngày, khạc nhổ luôn, chả làm sao cho người được.

Biết bao nhiêu người có bệnh hen, bệnh ho ra đờm sẽ khỏi đau đớn khổ sở nếu chịu chữa bằng thuốc « Sirop des Vosges Cazé ». Thuốc ấy đã chữa khỏi rất nhiều người, có nhiều thư cám ơn làm chứng.

Hơi người bị bệnh hen, bệnh ho ra đờm, trông người ta đi lại nhẹ nhàng mà không ước ao được như vậy sao ?

Nếu các người muốn được như mọi người, nếu muốn biết đủ các sự vui sướng ở trên đời, nếu muốn sống thì nên theo lời khuyên của chúng tôi : uống thuốc ngọt Vosges Cazé.

Sự đau đớn sẽ chóng hết ngay, thở được nhẹ nhàng dễ chịu, vì thuốc ngọt Vosges Cazé không thể nào không chữa khỏi bệnh ho sổ mũi, bệnh hen tức bực, nghe như gió thổi trong ngực và ho cả ngày.

Sirop des Vosges Cazé

Bán tại các hiệu bào chế, hay tại hiệu : CAZÉ, Pharm. 38 bis, Avenue de Châtillon, Paris

---

SỰ BÍ MẬT CỦA SỨC KHỎE...

Biết bao nhiêu bệnh sinh ra chỉ vì máu không được trong sạch hay không đủ chất bổ.

Máu sấu có rất nhiều chất độc, chạy qua khắp cả thân thể, tới đâu làm cho đau đấy. khó tiêu, đau đớn mình mẩy gân cốt, đau lưng thận, đau bàng quang, đau da giấy, đau tử cung đờn bà, bệnh đau ngoài da.

Máu không đủ chất bổ, làm cho người yếu đi, thân thể không có đủ sức khỏe để giữ cho vi trùng khỏi một ngày một nhiều thêm ra, sinh ra bao nhiêu bệnh tật.

Máu thật trong sạch và có rất nhiều chất bổ, đó là sự cần nhất để làm cho ta được khỏe mạnh. Phiền nỗi ngày nay ở trên đời lắm sự vui chơi, vì vậy mà hay nhọc mệt, thiếu máu, mà trong máu lại lắm chất độc. Chữa theo cách tự nhiên của tạo hóa, làm cho máu lại tươi tốt và bổ như trước. Không cần gì phải thuốc chế khó khăn cả.

Tạo Hoá đã sinh ra để cho nhân loại dùng đủ các thuốc hay, để tìm bổ máu sấu ; hoặc vài thứ cỏ, hoặc vài thứ cây nhỏ, các thứ cây cỏ tốt nhất phần nhiều hay mọc ở khe các núi cao Alpes. Các thầy tu ở nhà dòng Chartreuse de Durbon ở xứ Dauphiné đã học kỹ các chất bổ ở cây cỏ đó, chế ra một thứ thuốc uống rất có tiếng kêu là thuốc nước sắc là cây hiệu Chartreux de Durbon, thuốc chế bằng các chất bổ tự nhiên, kiến hiệu một cách lạ lùng. Hàng nghìn người khỏi bệnh, đủ biết là thuốc tốt.

Nếu các ngài thấy sự gì bất thường, thấy trong người nhọc mệt, nhất là vào lúc đổi mùa, sin dùng ngay thuốc Tisane des Chartreux de Durbon, chả bao lâu sẽ thấy máu tươi tốt chạy trong mạch làm thân thể mặt mũi nở nang sáng sủa, người được khỏe mạnh hơn nhiều.

TISANE des CHARTREUX de DURBON

Thuốc uống - Thuốc bôi - Thuốc viên
Các hiệu bào chế.
Hỏi cô thuốc và cách dùng
Laboratoires J. BERTHIER à Grenoble

Trong nhà trong cửa
ai đi
cũng phải có sáng

THUỐC HƯỚN
PASTILLES
VALDA

dụng Khí, có con nít đi học, Khi có ông già bà cả ra vô. Cũng có người phải đi ra, tới sở làm,

THÌ HÊM THEO TRONG MÌNH

hoặc ngậm chơi thông cổ thơm hơi Khoái bịnh.
hoặc ngậm mà trừ bịnh, như Kí sổ mũi, đau cổ, mệt thở, ho đờm, tức ngực, nóng, vân.

MÀ NHỨT LÀ PHẢI NHỚ

dùng lấy một thứ

THUỐC HƯỚN
PASTILLES
VALDA

mà thôi

Vì đựng trong hộp coi trên nhãn phải có hiệu chữ

VALDA
MỚI THIỆT PHẢI

EXIGER LA MARQUE ET LA SIGNATURE

PHÒNG-TÍCH

THẦN-DƯỢC « CON CHIM »

VŨ-ĐÌNH-TÂN

Đêm ông, Đêm bà cảm yếu, khi cơm ăn rượu say, vội hàm tính đạo hoặc ăn no đi ngủ, ăn no đi tắm ngay nên thụ bịnh gọi là PHÒNG-TÍCH, không phải là Đau Dạ Dày.

Đầy hơi, ợ hơi, ợ chua, tức ngực, chán cơm, không biết đói, ăn chậm tiêu, bụng vỗ bình bịch, thỉnh thoảng sôi bụng, đau bụng, đau nhói sau lưng, chân tay mỏi mệt, bị lâu năm sắc mặt vàng, da bụng gầy.

Chỉ một liều thấy giỏi chịu hoặc khỏi ngay, không hề công phạt : 0$60.

ÂN TỨ KIM-TIỀN 1930

VŨ-ĐÌNH-TÂN

178 bis, Lach-Tray — HAIPHONG

Đại-lý các tỉnh Trung-Kỳ :

HUẾ : Tĩnh-Tường, 41, phố Gia-Long ;
TOURANE : Huyện-hữu-Tỉnh số 89-1-Ông
NHATRANG : Hồng-Lương-Thọ-Quán ;
PHANTHIẾT : Nam-Hưng, Commerçant ;
QUINHON : Đồng-Lợi, Avenue Khải-Định ;
QUANG-NGÃI : Cát-Thăng & Đồng-Vị ;
SOCTRANG : Hạ-văn-Hạnh, Moire & Guison ;
VINH : Hồ-thị-Lan (Maison Binh-Huy) ;
VIENTIANE : Mme Phan-thị-Lộc, rue Tajhoin
THAKHEK : Đào-Tiến (Maison Nhật-Nhựt-Tăng).

Các tỉnh khắp ba kỳ có đại-lý

NHÀ THUỐC

"ÔNG TIÊN"

84, 86, 88, 90, 92, rue Paul Blanchy prolongée
PHUNHUAN - SAIGON.

MỘT MÓN THUỐC MỚI TÌM —

Trị dặng các chứng bịnh phong độc, sanh bịnh ngoài da, như : giẻ ghẻ, lác voi, lác đồng tiền, mụn cám, mụn bọc, mụn lông bao, bắt biến công những mụt mọc ngoài da nổi cùng mình mẩy sẩn đỏ có gỉ, ngứa ngáy khó chịu như thế.

CHẲNG NHỮNG THOA PHẤT SƠ SÀI MÀ HẾT ĐẶNG, bày uống thuốc « GIẢI PHONG SÁT ĐỘC HOÀN » hiệu « ÔNG TIÊN » sẽ thấy tiêu hết những độc địa trong mình. Làm cho máu trở nên tinh sạch, tươi tốt mà trừ các chứng bịnh trên, sự hiệu nghiệm thấy liền trước mắt.

Mỗi hộp giá : 0$60

có bán khắp nơi. HUẾ 51 rue Gia-long

BỘ BA !...

MUỐN : TỐT, LỢI, RẺ

XIN ĐỂ Ý MÀ DÙNG :

1) DẦU XĂNG (ESSENCE) — SHELLCOOL
2) DẦU NHỚT (HUILE) — SHELL A CYL / HUILE SHELL
3) MỠ (GRAISSE) — GRAISSE SHELL

SHELL

Có dùng mới biết ; biết chắc dùng mãi.

Đâu đâu cũng sẵn có

SHELL

Imprimerie TIẾNG-DÂN, HUẾ

Directeur Gérant : HUỲNH-THÚC-KHÁNG

https://tieulun.hopto.org

DÉPOT LÉGAL
VIETNAM DU PEUPLE
ANNAM

SỐ 837 RA NGÀY THỨ TƯ 16 OCTOBRE 1935

PHU - TRƯƠNG TIENG - DAN

LẠI MỘT CHUYỆN THÚ VỀ THỜI HÁN-HỌC

(Cụ già đi thi)

Đọc Tiếng-dân trước đây có đăng 2 chuyện «Đức bản niên» và « quan Tú vua Cử », thấy rằng thời đại học cũ, chữ Hán vẫn khó học, học rất tốn công phu và thì giờ, mà người nước ta ham chuộng sự học, chính vì phong khí « sùng trọng khoa cử » nói trên. Có lẽ nhân thế mà phần đông gia cho thời Hán học ngày xưa là *« học để đi thi làm quan »*

« Học để đi thi làm quan », theo chế độ tập quán chung mà nói, thì cái đó không chối cãi được. Song, nếu phân tách cho rành, (theo lối phân chất), thì nên chia làm 3 phần mới đúng với thực tế : 1) Ham học, 2) Học để thi, 3) Học để đi thi làm quan.

1) Ham học là cái phong khí chung, trong xóm 10 nhà đả nghe tiếng « tam ba tử viết », mà có nơi đi khắp cả Huyện không tìm được một ông cử ông tú nào. Đó là cái chưng học không phải là toàn để đi thi, chưa kể những kẻ học giỏi mà không chịu đi thi, như Nguyễn-lộ - Trạch, Đoàn-chí-Tuân [1] v. v.

2) Học để đi thi, hạng nầy phần đông cốt thi đỗ đặng bước lên cái thang làm quan, song có một số, mục đích chỉ tại thi đỗ, thi đỗ để đền cái công đèn sách mười năm, mà không có chí làm quan. Thi đỗ về nằm nhà, hoặc giạy học, hoặc làm ăn, từ triều Tự - Đức về sau, về hạn cử nhân (ngày trước đỗ cử nhân đều bổ làm quan), trong 10 người có đến 6, 7 người không đi làm quan. Hạng cử nhân ấy ngày nay vẫn còn sót. Mà cũng có người đậu đại khoa mà không làm quan.

3) Là bọn đi học mục đích độc nhứt là thi đỗ để ra làm quan, hạng nầy nhận rằng khoa mục là cái thang bước lên đặng làm quan, vì chăm vào mục đích làm quan, nên học nên thi, học ươn cũng thuê mướn trăm cách làm sao cho đỗ một cái để bước vào quan trường, đó lại là một hạng, mà hạng nầy con nhà giàu nhà quan ở đâu cũng thế, nhứt là đất Huế nhiều hơn.

Đấy, cái tiếng « học để đi thi làm quan », nếu xét vào thực tế mà phân tách ra, thì tiếng ấy chưa phải bao quát cả học giới ngày xưa.

Về cái thuyết « cốt thi đỗ không cốt làm quan » xin dẫn vài chuyện làm chứng, chuyện « cụ già đi thi ».

Làm quan là tuổi trai trẻ kia, chớ ông già trên 60, 70, tuổi thì còn làm quan gì, mà có làm quan đến cái tuổi ấy cũng là vào hạng hưu thải rồi. Vậy mà các cụ vẫn mang lều nách ông vào trường thi, hầm hầm làm sao cho được có cái tên trên bảng, thì chết mới thỏa dạ.

Hạng 60 tuổi trở lên còn thi mà hỏng có nhiều, không kể làm gì, xin kể 2 cụ cử già mà ký gia được biết :

Già trên 70, 80 tuổi còn đi thi

1) CỤ PHẠM-VĂN-THIỀM
范文謙

Cụ người Xuân-tùy « Thừa-thiên » cụ đậu tú tài khoa nào không rõ, mà khoa tân mão Thành-thái thứ 3 1891), cụ mới đỗ cử nhân, năm ấy cụ 73 tuổi. Đồng họ có người cháu trẻ tuổi cũng đỗ khoa ấy, là Phạm - xuân - Trủng (范春豫), ông cử trẻ nầy có một mắt, học giỏi, có tiếng là « rồng một mắt », ấy là một chuyện ông già 73 tuổi còn đi thi. thi lấy cái cử nhân, cho bỏ cái công học thuở nay mà chết cho vừa bụng, chớ không có chí làm quan, làm quan gì mà đất đã kêu cồ kia.

2, CỤ ĐOÀN-TỬ-QUANG
段子環 (*Chuyện này có thú*)

Cụ người làng Phụng công, huyện Hương sơn, Hà - tịnh đậu tú tài thuở còn trẻ, mà đến năm 82 tuổi còn đi thi, thi đặng dựt cho được cái cử nhân.

Khoa cụ đậu cử nhân là năm Thành-Thái canh tý (1900) tức là khoa cụ Phan-bội-Châu đỗ thủ khoa.

82 tuổi đầu, mà còn cỏng lều mang ống vào trường thi, ai không lấy làm lạ. Lúc vào trường 3, quan Chánh khảo khoa ấy là cụ Tế tửu Kiều-năng-Tịnh khi ngồi cửa trường thấy cái lão học trò râu tóc bạc phơ, hỏi:

— Anh bao nhiêu tuổi ?

— Bẩm, 82

— Sao không dạy con để chúng nó đi thi, già thế còn đeo cái nghề ấy?

— Bẩm, mấy đứa con năm nay mắc tang mẹ nó,(tức vợ cụ).

— Vậy anh không đi có được không, già nụ mà thi đỗ về làm cái gì nữa ?

— Bẩm, nhà còn bà mẹ năm nay 109 tuổi, (mẹ cụ) cháu mắc tang không đi được, nên tôi là con phải đi mới yên ủy lòng mẹ. vì mẹ tôi chuộng việc thi lắm.

Lúc đỗ cử nhân, tỉnh thiết tiệc (theo lệ vua đãi), cụ gói một ít bánh vua đãi vào tay áo rộng đặng đem về cho mẹ. Quan Tổng Đốc Nghệ lúc ấy là cụ Đào đăng Tấn, có tặng bài thơ :

1) Khả thị Hương sơn Đoàn tú tài,
可是香山段秀才
Niên hoa bát thập nhị hồi khai,
年花八十二回開
Áo trường bạch chiến tu như kích,
藍場白戰鬚如戟
Đoạt đắc nhứt chi đơn quế lai,
奪得一枝丹桂來
2) Đoạt đắc nhứt chi đơn quế lai,
奪得一枝丹桂來
Tu du phò trượng quá nam cai,
須臾扶杖過南垓
Từ vi nhứt bách cửu tuế bỷ,
慈闈一百九歲矣
Thị kiến nhi lang đắc ý bồi,
始見兒郎得意回

DỊCH :

Hương sơn có bác Tú Đoàn già,
Đã tám mươi hai cái niên hoa,
Trường văn đua trận râu xông ngược,
Cướp được một nhà đơn quế trở.

Cướp được một nhành đơn quế trở,
Đăng đỉnh chống gậy về thăm nhà,
Mẹ già một trăm lẻ chín tuổi,
Mới mừng được thấy con đăng khoa!

Xem 2 chuyện cụ già thi đỗ cử nhân trên, là lòng « sùng thượng khoa cử» thành mối tín ngưỡng của người đi học cốt thi đỗ, như 2 cụ già trên mang cái « cử nhân » về, chỉ để viết trên bức triệu sau khi chết, chớ làm quan làm gia gì. Vậy mà mẹ khuyên con, vợ khuyên chồng, một hai cầu nguyện thi đậu, cho đến lầm kẻ trọn đời chết về nghề thi.

Trung tâm điểm trong hàng thân sĩ khoa mục

Theo đời ấy, thi đỗ từ hạng Tú tài cho đến hạng đại khoa Tấn-sĩ Hoàng - giáp, vẫn có nhiều bậc,mà Cử nhân là hạng trung tâm. Vì tú tài chưa có chưng bổ dụng, cách học trò thường không xa, mà đại khoa Phó-bảng trở lên, hễ thi đỗ thì đi làm quan ngay. Duy có hạng Cử nhân, tùy nhà nước cần dùng thì bổ đi làm quan, mà không bổ thì ở nhà, tuy ở nhà mà vẫn là hạng danh vọng trong xã hội. Phần đông hạng ở nhà đó thường dạy học trò, đem sở học của mình mà truyền đạo cho kẻ hậu tấn, nên dân gian xem như bậc thầy, trên ba mươi năm nay, hán học bỏ xó,hạng cử nhân ấy vẫn thành ra người cổ, song xét trên lịch sử, thì ngày xưa gọi là bậc sư nho, phần đông là hạng Cử nhân thi đỗ không làm quan.

Đấy, hán học ngày xưa, như phân tách ra từng hạng, thì thực sự như trên đã kể, cái tiếng « học để làm quan » không bao quát được. mà có cái tín ngưỡng khác khiến cho công chúng ham học.

Hoành - Sơn

[1] Nguyễn lộ - Trạch, người Kế - môn, Thừa-thiên. Tiếng-dân trước có kể chuyện, tức là người viết bài «thiên hạ đại thế luận».

Doàn-chí-Tuân, tức Huấn-Ẩ, người kỳ-ô ở Quảng-bình, có nhiều sách

Người lạ ● Chuyện lạ

ĐUA NHAU CHẾT VÌ TIẾT NGHĨA

(Tiếp theo Phụ-trương số 835)

3) Lý-Ưng 李膺 — Nghe lịnh bắt Lý, có người khuyên Lý trốn ; Lý nói : Làm việc không từ khó, có tội không tránh hình, mình làm mình chịu, chớ trốn đi đâu, bèn đem mình ra chịu tội.

4) Nhà Khổng-Dung—Trương-Kiệm đi trốn vào nhà Khổng-Báo, Báo đi vắng, em là Khổng-Dung mới có 16 tuổi, tự mình khẳng khái chứa Trương-Kiệm trong nhà.Sau việc phát dác, cả 2 anh em đều bị bắt, Khổng-Dung đứng ra nhận tội : Sự dung chứa Trương là tự tôi, vì lúc ấy anh tôi đi vắng không có ở nhà xin quan cứ bắt tội tôi.

— Trương-Kiệm chính đi tìm tôi vào nhà tôi, chớ em tôi 16 tuổi có biết gì, xin quan xử tội tôi, dầu là tôi đi vắng. Khổng-Báo nói.

Quan lấy làm khó xử, bèn hỏi ý kiến bà mẹ. Bà mẹ nói : tôi là mẹ chúng nó, chính tôi là gia trưởng, xin quan bắt tội tôi mà tha cho 2 đứa con tôi.

Một nhà dành nhau lãnh tội chết, thành cái án không quyết, (sau Khổng-Dung chết vì tay Tào-Tháo.

5) Cảnh-Nghị — Họa Đảng-Cố này không chỉ bản thân người ấy bị lụy, mà bà con, anh em học trò, cở hơi dính dáng,đều bị cấm cố cả. Cảnh-Nghị đương làm quan, mộ tiếng Lý-Ưng, có cho đứa con theo học. Mà trong bản sổ cấm cố không có tên Cảnh-Nghị.Cảnh tự làm tờ xin từ chức.

Đấy, chuyện « chết vì tiết nghĩa » ở đời Đông - Hán như trên, rõ là việc lạ. Nói vào thực tế, thì trên không bổ cho nước, dưới không ích cho dân, không cứu được kiếp nguy vong đời Hán, song lòng khẳng khái, khí trung trực, lưu cái gương tiết nghĩa ở muôn đời, cũng là việc rất hiếm trên lịch sử.

Th. T. thuật

BÀI DIỄN VĂN CỦA QUAN KHÂM SỨ GRAFFEUIL

(Tiếp theo trang nhì tờ chính)

Quan Thượng-thơ bộ Kinh-tế còn lưu tâm đến nhiều vấn đề khác nữa. Ngài đã thông sức để giúp cho công việc tổ chức vườn tược trồng cây có quả.Các vườn ấy khi nào hoàn thành, thì có phần dở cho dân nhiều. Ngài hiệp đồng với tòa Khâm để chấn hưng nghề làm bàn ghế và chạm đồ gỗ. Ngài lại hiệp tác cùng quan Chánh sở Y-tế để tổ chức một cơ quan Xã-dân cứu-tế.

Trước hết sẽ chọn kỹ lưỡng đôi tỉnh để đem thi nghiệm các công cuộc, rồi sau khi sắp đặt bền hoi, sẽ đem thi hành ở các tỉnh thôn quê chỗ nào cần dùng.

Một điều đã trù định là việc lập trong mỗi phủ huyện mỗi sở cứu-tế. Sở ấy giao cho một người khán hộ coi ngó. Người khán hộ nầy sẽ đi khắp trong hạt theo một chương trình nhứt định tới đâu khi nào cũng cho biết trước. Người khán hộ sẽ thông thạo cách thức để ngăn phòng các bệnh truyền nhiễm, khuyên bệnh nhơn có thể chữa lành được vào nhà thương, cho thuốc men và trồng đậu.

Một điều trù định khác là sự rèn tập bà mụ nhà quê. Bà mụ sẽ chọn người trong tổng, và sau khi học thành nghề phải về làm việc trong tổng mình. Những bà mụ phải học tập trong một năm, tiền phí tổn ngân sách hàng tỉnh chịu, cuối năm có thi nghiệm học lực. Những bà mụ sau khi đã đỗ kỳ thi ấy rồi, nhà nước sẽ phát đủ vật liệu cần dùng, thuốc men, đồ để băng bó, đủ dùng trong 30 lần, khi nào hết, sẽ cho lớp khác.

Một việc khác nữa là sự tổ chức cách chở bệnh nhơn tới nhà thương cho mau chóng và dễ dàng. Mỗi tổng cần phải có đồ dùng để làm việc ấy (võng, kiệu, đò).

Nếu làng nào muốn có khán hộ trong làng có thể chịu tiền cho người làng đi học tập.

Ông Nguyễn-khoa-Kỳ có tỏ ý với Bản-chức muốn thu góp và phân biệt các thứ cây người Annam thường hay dùng để trị bịnh. Nhưng thứ cây sẽ họp lại trong những vườn riêng, và sau nầy nếu có người chịu giúp thời sẽ đem ra nghiên cứu theo cách khoa-học.

Bản-chức không muốn kể bao nhiêu vấn đề kinh - tế khác đã khảo cứu hay còn đang thí-nghiệm, nào là vấn đề bắp, chè, đường, dầu trẩu, phân tươi, cỏ tranh, vấn đề bảo-hộ và lập lại rừng rú, vấn đề thực-dân v. v... Sợ làm cho tờ diễn-văn thường niên nầy thành ra dài quá. Những vấn đề ấy, nhờ sự hợp tác Bản-chức đã nói trên đây, được quan sát một cách rất kỹ lưỡng.

Nhưng Bản-chức còn phải kể ra đây ba vấn đề rất quan trọng, vì đã được nhiều hiệu quả, và tương lai rất nhiều hy vọng.

Ở Trung-kỳ mấy lối nay, chỉ dừa bán không chạy, tại món hàng hóa ấy chế tạo không được tốt, không biết cách bán, và lại người buôn bán dùng cách gian xảo trộn lộn với những mớ hàng ấy nhiều vật khác để cho được nặng cân. Bản-chức đã bảo sở nông-chánh nghiên cứu cách thức làm chỉ dừa. Bản-chức rất vui lòng nói cho các ông biết rằng sau một thời kỳ nghiên cứu lâu, nhiều cuộc thí nghiệm tỷ mỷ, công việc nầy đã hoàn thành. Các viên chức chuyên-môn sở Nông chánh dùng cách rất dễ dàng để thảo chỉ và ngâm chỉ trong chỗ nước chảy, nước ấy hơi mặn mặn, hay nước ngọt cũng được, để chế tạo một thứ chỉ có thể cạnh tranh với hàng hóa ngoại-quốc. Hiện nay đang đem các cách thức ấy mà truyền bá cho các nhà nông ở miền trung xứ Trung-kỳ. Muốn tránh khỏi sự làm không đúng cách, và sự gian xảo,có hại đến sự lợi ích chung. Bản-chức hiệp lực cùng quan Thượng-thơ bộ Kinh-tế để sắp đặt cách kiểm soát sự buôn bán thương phẩm ấy. Sau nầy lại lập vườn gieo để trồng thêm nhiều dừa ở hai tỉnh Qui-nhơn và Sông-cầu.

Năm ngoái Bản-chức có nói với các ông rằng trong ngân-sách có dự trù một số tiền để làm công việc

(Xem tiếp trang sau cột 1)

BÚN SÓNG THẦN

Bún sóng thần là một thứ đồ ăn người minh thường dùng, song ít người biết lai lịch và cách chế tạo,Báo Đông-Pháp vừa rồi có thuật rõ. trích ra đây ít đoạn để bà con xem,cũng là một việc có ích về công nghệ nước nhà.

Lai lịch bún sóng thần

Bún sóng thần nguyên của người Tàu làm ra, người Bình-định học được trước nhứt, ngày nay ở Bắc cũng đã làm được.

Trước đây độ 10 năm có người Tàu muốn lập sở chế tạo ở Bắc, cốt để tránh thuế nhập cảng. song bọn buôn Hoa-kiều ở Bắc muốn giữ độc quyền, sợ làm ra người Nam mình thấy bắt chước họa theo, tranh mất mối lợi của họ, họ tìm cách dọa nạt ngăn cấm,người kia không làm được.

Trước lúc đó ở Đông dương đã có người Pháp lưu ý đến nghề làm bún sóng thần, người ấy là ông Crévost, bảo thủ viện bảo tàn Maurice Long. Ông Crévost thấy ở Bình-định có thứ bún sóng thần ấy. muốn đem nghề ấy ra Bắc nhưng người Tàu bên nầy họ cố giữ nghề không chịu bày. Sau nhơn có việc đi Vân-Nam ông mới đem một người thợ An-nam ta là Vũ-văn-Sáu đi theo để học nghề ấy. Lúc đầu người Tàu họ không chịu vẽ, nhưng ông Sáu cố tâm xem xét, mới bắt chước được. Lúc về, ông Sáu tốn biết bao nhiêu công của mới chế được y như của người Tàu. Gần đây ông Nguyễn-công-Tiểu lại đem ông Sáu đi truyền bá nghề làm bún sóng thần ở xứ Bắc-kỳ. hiện đã có nhiều nơi làm được.

Cách làm

Bún sóng thần làm bằng đậu xanh. Trước hết cho đậu vào cối xay. sàng lấy những mảnh vỏ, ngâm vào nước chừng vài giờ đồng hồ cho bở, đãi vỏ đậu đi, lấy những đậu đem xay ra nước. Lọc nước ấy bỏ bã đi. Lọc một lần nước chưa được trắng lọc lần nữa thì đậu trắng tốt. Nước lọc ấy để cho lóng, chắt nước đi, lấy bột lóng còn lại làm ra bún sóng thần.

Lúc làm, bột đã ướt sẵn, đem pha một ít hồ, cũng khuấy bằng bột đậu xanh. Bột vơi hồ đánh cho đều rồi dùng một cái khuôn bằng đồng, hình như cái âu, dưới có 4 cái lỗ lọt chiếc đũa, bỏ bột vào đấy, đấm ít cái cho bột theo lỗ lủng ấy xuống một cái chảo nước sôi lớn. Một người đấm bột phải có một người khuấy nước, bột cứ theo luồng nước mà chạy vòng quanh không bị đọng lại một chỗ. Cái lỗ khuôn tuy là to, nhưng đứng mà đấm bột xuống chảo nước, thì đường bột chảy đã nhỏ rác xuống đến nước là bột chia thành bún Trên cây đấm bao nhiêu thì sợi bún càng dài bấy nhiêu.

Bún chín rồi. hốt ra chậu nước lạnh để nguội, rồi vớt lên trải vải trắng lên tấm phên mà phơi Lúc trải cứ trải bún thành từng đường, tới 2 thước tây, phơi được nắng thì bún càng trắng.

Bún khô rồi bóc ra, gấp ngắn lại bó thành từng bó là đem bán được rồi. Tính từ lúc bắt đầu xay đậu đến lúc bún khô mất non ba ngày, là lúc trời nắng.

Trong lúc làm bún có 2 đều quan hệ : phải nước trong sạch phải được nắng. thì bún mới trắng. Còn dùng đậu tốt thì bún càng tốt.

Trích B. P.

Việc trong nước

Câu chuyện « Bang tá xá vu cáo cho dân »

Việc dân bị vu cáo đã đăng T. D. số trước, nay được bài này nói rõ lời quan phủ hiểu và lời dân kêu nài.

VINH. — Việc bang Xán vu cáo cho dân giáp Châu làng Đa-phúc, tổng Hải đô, phủ (Hương-nguyên) đã đăng rõ sự thật ở Tiếng-Dân số 827 ra ngày 11-9-35. Ngày 1er Octobre dân nghe quan phủ hiểu án, thì Bang Xán phải phạt mười đồng bạc (10$00), sáu dân ba tên : Chiểu, Diu, Kiu, bị mỗi tên 6 tháng tù, và 8 tên khác bị mỗi tên 4 tháng tù. Dân rất lấy làm oan ức, xin có mấy lời phân trần :

1) Bang Xán đã ăn chiếm sổ giáp, mưu đã nhàng làm của công, sau lại bày việc vu oan, dân phải đã lạy. Từ làng tới phủ đến 20 cây số, đồng dân bị đòi khai, đi về tốn kém, bỏ mất công việc làm ăn, đói khổ lại đói khổ thêm, trước sau giao họa cho dân, cũng vì một tay bang Xán, mà nay y lại được phạt nhẹ. Xin thêm.

2) Dân giáp sai tên Chiểu, Diu, Kiu vào mời bang Xán nhậm hồi 5 giờ chiều, còn có mặt trời, tổng, làng và dân đồng làng đều khai như thế, quan đốc Triều-dương và khám cũng cho 5 giờ là đúng, mà bang Xán thì vu oan 108 dân cầm giao gậy vào cướp phá nhà y lúc đêm ước 9 giờ; lý trưởng Ng-yệt-Tỉnh vì tình thông gia, lý trưởng thôn Lô-tường và lý trưởng thôn Truyền-thiện vì tình bang tá mà khai là việc xảy ra ban đêm tối cảnh sát. Xin thêm.

3) Lúc Cả Ân, Diu, Kiu vào mời, thì đã thấy gia thuộc bang Xán, như 2 cha con Mai-Qui, Thông, Đánh, Kiểm-Đoan, Tào, U-Tiêu, Tuy, Phương, Khang, Tốc, đứng sẵn ở sân, ra trói Chiểu lại, Diu, Kiu, tẩu thoát, sau dân giáp ở phần đường, nghe trống mới về, mà khi tới ngõ bang Xán thì ngõ đã đóng chặt, không ai dám vào. Thế mà bang Xán lại vu là lúc đó thấy rõ mặt những tên La, Mới, Sáu, Mưu, Trù, Chính, Triêm, Tư, và trong lúc bảo dồn, y nói có 8 người, và sau giấy báo phủ lại nói thêm Chính, Triêm, Tư, thành cả thảy 11 người. Xin thêm.

4) Lúc Chiểu, Kiu, Diu vào thì Chiểu bị trói sẵn, Diu, Kiu chạy ra, không đánh phá gì cả, thế mà bang Xán vu cho dân đánh vỡ y và chém y là tên Phương bị thương. Sau vợ y có một vết thương ở bên trên và tên Phương có một vết ở bên mắt, quan quyền là và quan thầy thuốc khám nói là dân bị té trợt, chớ không phải dân bị gậy đánh. Bang Xán lại vu cho dân vào phá tương hoa ở sân, thầy chánh tổng, bang tổng và thầy quyền suất ở phủ về khám, biết dân phá ở tường là dân người ở trong phủ mà ném gạch ra, chớ không phải dân từ người ngoài phá vào. Xin thêm.

5) Bang Xán trình cáo cả thảy 11 người mất 9 người bị của ; trong có tên Tư, nên bố mẹ Tư là người thân thuộc rất gần, kêu van đủ quá, bang tá lại làm giấy xin phủ rút Tư ra, nhưng quan không cho. Rõ là bang Xán tự ý muốn vu cho ai thì vu, muốn tha cho ai thì tha. Xin thêm.

6) Bang Xán ăn chiếm sổ giáp đã lâu, hiện có giấy tên Tiếu khai chứng ở phủ, mà nay Xán lại đưa sổ cho Nguyễn-mai-Qui nộp quan và bảo tên Qui nhận là sổ ở tên Qui lâu nay. Xin thêm.

Mấy điều thực sự trên, mong quan trên xét kỹ cho dân khỏi oan.

Ng. D

Con đường nên sửa

NGHỆ-AN. — Con đường số 37 từ Tân-thành lên Trinh (Nghĩa-đàn) làm đã gần 20 năm nay, chưa hề sửa lại, sau cầu hư rạt, cây cối um tùm, đi lại rất lấ khổ sở.

Chính con đường nầy lại là con đường mà dân miền Phả-diền, Yên-thành ngược xuôi buôn bán sinh nhai ở hạt Nghĩa-hành, mong được nhà nước để ý đến mà tu bổ cho.

Dân

Phải yếu bị nhục

TOURANE Hôm 4-10-35, tại gare Centrale, lúc 8 giờ rưỡi tối, trong phòng hạng tư, người ta ồn ào chen lấn nhau ra cửa để lên tàu. Trước cửa, bên người xáp vé, một anh « sơn đá » đứng chềm chệ.

Một cô gái quê mùa vừa ra cửa, bị anh « sơn đá » lanh tay hứng nụ đào hoa. Rồi đến một cô choàng khăn cổ, đeo kiềng vàng, theo sau một bà già áo mặc tử tế, cũng bị anh « sơn đá » ha lẹ tay thử ngực cô ta một cái.

Giữa đám đông mà làm điều vô lễ ai lại chẳng tức, nhưng vì thấy người đa trắng nên đành ôm giận đi thẳng lên xe.

Các xét vân mình thì người ta phò trợ cho phái yếu, mà ở xứ ta, phái yếu phải bị lăng nhục !

Nghe thấy

Bỏ thuốc mê để lấy của

QUẢNG-NAM. — Tại làng Tây-loan thuộc huyện Hòa-vang, cách xa Tourane 12 cây số, có xảy ra một vụ bỏ thuốc mê :

Ngày 18-9-35, khi 12 giờ khuya, tại nhà bà già tên là Diêu-thị-Lâm (tức là Tâm Lâm) 62 tuổi, đi buôn bán, bị một luồng thuốc độc say mê một cách rất khả nghi.

Theo như lời bọn anh em Nguyễn-Huê, Nguyễn-Mỹ và người hàng xóm, khai tại huyện nha rằng : Khi 12 giờ khuya, nghe ngoài vườn có tiếng trâm la như tiếng mọi, họ liền chạy ra, thì thấy một đứa nhỏ độ 14 tuổi, nằm vùi nơi góc vườn, hỏi thì nó không biết đường trả lời ; họ liền đem đứa nhỏ về nhà bà Lâm thì thấy bà ấy cũng nằm mê man. Họ liền trí hô cho làng xóm biết ; một mặt đi báo cho con gái và rể của bà là Đặng Bông ; khi đó Bông vội vàng đem thuốc giải độc (lấy nước trong lõm cây chuối, và nấu cháo đậu xanh cho ăn). Một chốc hai bà cháu đã tỉnh liền ; bà sờ vào túi lấy đùm chìa khóa thì không thấy chìa khóa và mất 6$40.

Sau khi hỏi đứa nhỏ, vì sao ra nằm ngoài vườn, nó không biết gì cả, chỉ nói bởi chiều hôm đó có tên Đặng-Cáo, tức là Hương Nhứt (người nầy anh ruột của Đặng-Bông) đến nhà ba lần. Lần đầu y nói đến mượn thầy giấy học tên Phác viết thư ; lần thứ hai, nói đi đến hỏi trò Song (khi đó cả cả ba trò cũng đứng gần đấy), lần thứ ba, nói đi mua mây. Lúc đó đứa nhỏ đang nấu cơm, y liền đi xuống dưới bếp đốt thuốc hút, lúc dịp y nắm miếng thịt bò xem rồi đi thẳng ra ao nước uống, đứng đó một lát, rồi lại ra ngồi sau mà về.

Theo lời khai của đứa nhỏ, Đặng-Yên (con trai bà Lâm) xuống nhà bếp thì thấy còn nửa om cơm, hay mùi thơm thơm lạ vật đánh rành, y bèn đi trình làng.

Việc nầy nghe lý trưởng và phó tổng có kêu bà và đứa cháu lấy cung khai, có hương lý và lân gia ký chứng, đã độ trình đến quan huyện chờ xem xét xử ra sao.

C. C.

Thi đậu mà không được học

Nhập học đã hơn nửa tháng rồi. Ở đâu các cuộc thi lên lớp và vào lớp cũng đều xong xuôi cả. Thế mà ở trường Duy-xuyên phụ huynh học sanh còn than phiền nỗi con em thi đậu mà không được học !

Nguyên do vì sao ? Thường năm hễ đến kỳ nhập học, có cuộc thi lên lớp (concours de passage). Cuộc thi nầy không những lấy đậu những học trò trong trường, lại còn nhận học trò mới nữa. Nhưng có ca sau nầy thì trừ khi nào trong trường dư chỗ hay thiếu học trò mới được. Năm nay quan hiệu trưởng trường Duy-xuyên lại mở ra cuộc thi khác, gọi là « Examen de passages, không kể thứ hạng, hễ đủ điểm thì được học. Trường chỉ có 1 lớp nhì nhứt niên, mà số học sinh đang thì hơn 100. Đến hơn 80. Đặn nhiều quá không đủ chỗ ngồi, quan bèn đọc lấy 80 vào học (trong đó chỉ có hơn 10 người học trò trong trường thôi !) còn bao nhiêu thì bảo học lại lớp ba sẽ hay. Quan lại lấy cớ vì những trò ấy ít điểm đậu thấp.

Trong số mấy chục người đậu mà không được học ấy, có đến 20 trò trường Duy-xuyên ; nhiều người vì cớ không được học, xuống hiện tại nhà Bốc-học ở Faifoo. Quan Đốc lên tại trường xét xử, thì quan Hiệu-trưởng bảo : « Nếu học sinh muốn xin đi học trường khác thì cho đi, còn ở trường hết chỗ rồi ». Lúc ấy có ông dân biểu Võ-Hoành bảo rằng : « Các học trò mới (như ở Quế sơn, Điện-bàn) nên cho giấy về trường cũ, để đem học trò trong trường vào đó ». Nhưng quan Bốc-học sau khi bàn định, chỉ cho vào thêm 4, 5 trò còn bao nhiêu phải học lại lớp ba để chờ chỗ !

Trường ở bên nhà mà không học được, phải đi chỗ xa, trong lúc kinh tế không hoảng nầy con nhà nghèo chịu sao nổi ! Thế là phụ huynh học trò trường Duy-xuyên xin phép góp tiền lập thêm trường để con em trong hạt được học tập, nay lại bị cái nạn mất chỗ !

H. T.

Một cỗ hai gông !

Huỳnh-Bao, 67 tuổi ở làng Đồng-nga, huyện Tiên phước, nguyên ông bà trước ở làng An-mỹ (Tam-kỳ) ngụ làng Đồng-nga đã 4 đời, cách làng An-mỹ đến 20 cây số. Trước kia xâu thuế vẫn nộp về làng An-mỹ.

Đến đời con cháu Bao, lý trưởng làng An-mỹ không chịu trục mà mỗi năm sở thâu 1$00 hay 0$50. Bắt đắc dĩ, 2 tên cháu Bao là Huỳnh-Vu và Huỳnh-Tỉnh xin trục vào làng Đồng-nga chịu thuế đã 10 năm nay. Tên Huỳnh-Hiếu là con Bao cũng trục vào làng Đồng-nga nay đã được 6 năm.

Sau làng An-mỹ lại trục tên Hiếu vào làng ấy nữa, thành một tên Hiếu mà chịu quốc thuế ba nơi. Đến ngày làm sổ kêu khắp Tỉnh, Tòa, Bộ mà không thấy xét vấn năm nay bị bắt bớ lôi thôi, rất là phiền lụy. Ngày 24 tháng 8 ta, Hiếu bị bắt giam tại Phủ, rồi ngày 25 giải ra tỉnh làm án về tội kiện dân lậu ! ?).

Hiện Bao có gởi đơn xin viện Dân-biểu bày tỏ nỗi khổ « một cỗ hai gông » ấy. Mong quan trên thẩm xét thế nào, kẻo tội nghiệp cho sự oan khổ kia !

R C

Tụi bợm nầy ở đâu ?

Lê-Huy chánh tổng Vinh-quý ở làng Tá-trang, thôn Tá Thành (Tam kỳ) và em là Lê-Tô, nhà có oai quyền, trong tổng đều kiêng nể lại dung chứa kẻ gian Nguyễn tên Xơ và con nó có can khoắc, làng nào cũng không cho ở, mà anh em thầy chánh dụ về cho làm nhà đất thôn Tá-thành ; nhà ở giữa núi rậm bốn phía không người, cha con tên Xơ thường đêm đi trộm bò heo hoặc vào nhà lấy đồ, khuấy rối trong tổng. Như Võ-Trung làng Thành-Mỹ bị trộm một con bò ; bà Thơ (chợ An-thành) bị mất vài trăm tiền bạc khá nhiều, tên Trinh ở chợ kỳ cũng bị mất trộm tiền bạc ; tên Thế ở thôn Tú-thành cũng bị trộm hai con bò, ông Huy ở làng Trường-thành bị trộm hai con bò, theo dấu đến địa phận thôn Tá thành, vào vườn nhà Xơ, kiếm được một con bò cái, còn một con bò đực thì làm thịt hay sao mất tích.

Khi ông Huy kiếm được con bò cái ở vườn tên Xơ, nắm vụ la làng, mời làng tổng Tú-thành đến trình giải. Tổng lý đụng ý thế nào, để 10 ngày mà không giải và hàm rằng ông Huy khai vu. . Làm dân đã như thế cốt để cho người việc ấy đi.

Tổng lý đung gian như thế, dân chịu sao nổi ? Quan trên nên để ý cho.

V. M.

Mọi cứ đón đường dựt của luôn !

QUẢNG-NGÃI. — Hạ tuần tháng 9 đây, dân ở làng Tân-an thuộc phủ Sơn-tịnh tiếp giáp đồn Sơn-bồng, đi buôn bán qua lại nơi cống giang, đều bị mọi đón đường cướp dựt. Như tên người-Toan bị mọi cướp một chiếc áo gò gáng ; tên Bìu đi mua đồ về lo chôn cất người vợ bị mọi đón cướp, y vạn thiết vì vợ chết nên chúng tha cho, chỉ nắng phép một ít rượu thôi. Lại chiều ngày 1-10-35, tên Huế ở Tân-an đi bán vải, cũng bị mọi đón cướp lấy 12 quan tiền và lột cả đồ đạc, chỉ để cho một cái quần đùi. Thằng con của Cha Vái cũng bị chúng cướp hồm ấy nữa (Vụ nầy hương hiểm rách mọi giang có bắn súng, song không thấy đến đó xét).

Họ nói xảy ra vụ đón cướp nầy là do con thằng Vọt Cuốc ở xóm Rem thuộc đồn Sơn-hà, vì cớ tên cha vợ Hương-kiểm sách mọ Giang vay lúa ăn chưa trả rồi chết ; tên hương kiểm ấy vì tính « ông tổ » mà chịu ra hàng 2 cái nồi ba đề trả. Nhưng tên con Vọt Cuốc không nghe, nó cho mọi đi khuấy nhiễu.

Nhơn dân còn đương lo ngại, sợ có xảy ra việc đâm giết nhau.

D. A.

Một cái chợ đáng lập lại

Ở mấy xã Đông-phú, Vinh-hòa, Bình-hòa, Vinh-tuy, Tuạch-bích, Lộc-thịnh, An-phong, tiếp giáp tổng Bình-trung, phủ Bình sơn, dân cư trù mật, mà không có chợ (Chỉ có chợ Thạch-an, xa đến trên 10 mấy cây số) rất là bất tiện. Năm 1931 nhơn nhà nước có lập đồn tại làng An-phong, quan có cho lập cái chợ bên đồn binh, nhơn dân ở đó có chỗ chôn bán, ai nấy đều vui lòng, hiện có nhiều người lập phố buôn bán tại chợ rất đông. Sau khi đồn binh ấy triệt giảm, mà chợ ấy vẫn còn. Ngày tháng 3 năm nay, lý trưởng làm tờ khai không khám chịu nạp thuế chợ mỗi qui 3$00, nên quan phủ sức đó chợ. Ngày 6-9-35, có quan phó Sứ cùng quan Đốc hành hạt đến đó, có đôi ông kỳ hào xin cho lập lại chợ. Hạ tuần tháng 9 vừa rồi thấy có trát sức cho hương lý lập chợ ấy lại. Song nghe hào lý đã nạp đơn « bắt tình nguyện » về phủ. Dân thật lấy làm không vui lòng.

Dân

Không biết còn hay chết !

BÌNH-ĐỊNH. — Tôi tên là Man-Lục, 51 tuổi, ở làng Bình-lâm, tổng Quảng-nghiệp, phủ Tuy-phước, nhờ qui báo đăng giúp bài nầy.

Nguyên ngày tháng hai năm Duy-Tân thứ 9, anh tôi là Man-dương, đang mộ binh qua Pháp. Khi ấy nhà nước có cấp nguyệt ngân được hơn 5 năm. Từ tháng 10 năm Khải-Định thứ 5 thì không cấp nữa, tôi có kêu hỏi, mà nhà nước không xét.

Từ đó đến nay đã 15 năm, những người đi mộ, kẻ được phẩm hàm, người được bạc thưởng, duy anh tôi thì biệt tích, không biết còn mất thế nào. Ngày 4-10-35, tôi có kêu lại quan Công-sứ Qui-nhơn và tòa án Khâm, xin nhà nước xét lại, nếu anh tôi còn thì cho biết nơi trú ngụ, bằng đã bắt bạnh, thì nhà nước lượng cấp nhiều ít động thân nhơn lo ngày hương khói cho tình hầu ke tử trận có chỗ dựa nương. Mong lắm !

Em Man-Dương :
Man-Lục ký tên

Chuyện làm bộ

BÌNH-THUẬN. — Năm nay nhà nước thông sức chư xã thôn, những người có ruộng, đất thổ, xưa nay ruộng đất của ông cha lưu ba cho con cháu ăn đóng thuế ruộng ấy, mà ở trong bộ điền thổ của tổ ông cha đóng (chưa trừ trước), thì làng phải soạn giấy soạn tờ đem tới sở-tại trình lý trưởng xét, đặng làm bộ điền thổ lại để chính tên người hiện làm chủ ấn ruộng ấy, giới hạn và cho mẫu làm lại minh bạch.

Ở họ nhiều người đem giấy tờ tới trình lý trưởng, y đòi ăn 2$00 một mẫu mới chịu sao lục ; trừ ra ai có thế lực thì khất tốn tiền ấy, còn phần đông thì mất bao lý giấy sao hay vậy. Không chịu thì lý ta không chịu làm. Tha hồ cho các bác lý ăn xách !

T. H.

Vỡ tin đời phủ Hàm-thuận

T. D. số 830, ra ngày 21-9-35, có tin đời phủ Hàm thuận, hạ từ cho phủ 1.600$, làm phủ lại chỗ cũ, chớ không cho 3.600$

B.

Bài diễn văn của quan Khâm-sứ Graffeuil

(Tiếp theo trang trước)

nông-chánh. Mỗi tỉnh có một chương trình trợ nông riêng và đã đem ra thi hành từ đầu năm nay. Ở đôi tỉnh như Thanh-hóa Phan-rang, có rất nhiều hiệu quả và xem ra tỉnh nào cũng có kết quả tốt. Bản chức rất quan tâm đến vấn đề ấy, vì nó có thể cho dân trở nên giàu có, nó lại dạy cho dân biết chú ý đến những điều có quan hệ về nghề nông, và dự vào những công việc thi hành trong làng hay ngoài làng có lợi cho dân.

Phải đào tạo cho Trung-kỳ có một cái tinh thần đầy đủ sự an tường, sáng kiến và liên lạc với nhau. Bản-chức rất cảm ơn những ai trong các ông đã hiểu cái giá trị tinh thần và ninh thức của công việc của chúng ta và đã giúp cho được nhiều mỹ quả. Công việc còn đương ở lúc phôi thai, cần phải có lòng sốt sắng, tánh hào thẳng chính đáng, để cho thôn quê thu hoạch nhiều hơn và giúp cho dân sự thư thái.

Bản-chức không cần phải kể rõ công việc đã thi hành ở các tỉnh. Bản chức chỉ nói rằng mới lần đầu mà hoặc đã bảo hộ được các mùa màng thường, hoặc ngăn không cho nước mặn tràn và ruộng, hoặc làm cho ruộng được hai mùa tất cả là hai mươi lăm ngàn sáu trăm mẫu (25.600 . Nay đang trù định trong mấy tháng nữa thi hành thêm các công việc ấy cho 24 000 mẫu.

Bản-báo muốn cho qui Viện rõ những điều đã định về công cuộc hội chợ ở Huế đầu tháng ba sang năm. Các ông đã biết những kết quả mỹ-mãn cuộc biểu diễn công nghệ và thể thao kỳ năm ngoái, tuy bị phải trời mưa. Những kết quả ấy, và số đông người đến xem hội năm 1934, khuyến khích ta nên gắng sức. Bản chức xét ra tháng ba tiện lợi, nên thành phố Huế nay đã bắt đầu sửa soạn nhà đại-biểu và những chỗ xung quanh để dân Trung-kỳ và các xứ lân cận tới bày biện hàng hóa. Sẽ xây đúng hai trăm gian phòng, sáu mươi cái làm nhứt định, và 140 cái làm tạm thời gian nào cũng khéo xếp đặt và có đèn sáng. Đôi người ở Trung-kỳ và Bắc-kỳ đã xin dự kỳ hội chợ sang năm. Nhiều tỉnh Trung kỳ có gian phòng riêng xem ngoạn mục, chỉ về nhiều chuyện hay có thể giúp ích cho người tỉnh hạt. Hội chợ sang năm sẽ mở trong tám ngày, từ ngày chúa-nhật 1er Mars cho đến ngày chúa-nhựt sau 8 Mars. Cũng như năm ngoái, đồng với cuộc biểu diễn về kỹ-nghệ, sẽ có cuộc thi về nghề nông về hông hoo.

Năm nay không thi thú vật, vì nghề nuôi súc vật ở miền trung xứ Trung-kỳ không đáng tổ chức một cuộc thi như năm ngoái. Có nhiều cuộc tranh đấu về thể thao, và sẽ tổ chức cuộc đi viếng các lăng tẩm ở Huế và xung quanh thành phố Huế.

. .

Tuy Bản-chức trong bài diễn-văn nầy cần phải làm một bản kê qua loa, khô khan, nhưng mà cũng chưa đủ, những công việc đã làm trong năm. Bản-chức sợ các ông đã chán. Nhưng Bản-chức tưởng các ông trước khi bắt đầu làm việc, các ông nên biết sự hành vi của Chánh-phủ về đường hành-chánh và kinh-tế, và cho rõ chỉ hướng của hai Chánh-phủ, Nam-triều và Bảo-hộ. Bản-chức muốn cho các ông hiểu rằng chúng ta cùng nhau hợp tác để chung gánh có một trách nhiệm. Chúng ta rất mong các ông sẽ lấy công tâm mà bày tỏ ý kiến, chúng tôi sẽ noi theo đó mà lập một chương trình mục đích là sự tiến hóa của xứ Trung-kỳ. Tiến hóa một cách dầm thấm tới một thời kỳ phát đạt về phương diện tinh-thần xã-hội và vật-chất mà chúng tôi rất mong mỏi. Chúng tôi cứ đem thi hành một chánh sách rất thận trọng, nghĩa là chúng tôi không xáo nhào những tập quán, vì những tập quán ấy là thế lực của nước. Chúng tôi trù nghĩ cho chín chắn những cuộc cải cách làm cho tương lai nước được trị an, đồng tâm với nhau mà hòa hợp sự tiến hóa của ban thượng lưu với đám thường dân.

Phải làm thế nào cho sự tiến hóa ấy khi nào nhơn dân cũng phải biểu thấu. Nhơn nhơn khuyanh hướng đến chúng ta vì nhơn dân biết rằng khi nào chúng ta cũng nghĩ đến họ luôn, và biết rằng các quan Thủ-hiến khi nào cũng một lòng một dạ, mưu cầu hạnh phúc cho dân, mà qui Viện cũng sẵn một lòng như vậy. Cho nên Bản chức vẫn tin cậy nơi sự thông thạo về việc đời, sự kinh nghiệm về việc công, sự am hiểu các việc như yếu xử nầy của các ông. Bởi vậy cho nên Bản-chức xin các ông để ra ngoài những điều thao luận khô khan, không ích gì để chung cùng góp sức với hai Chánh phủ mà làm việc, cho Hoàng-đế, cho Bảo-hộ, cho nhơn-dân, tự hào rằng sẵn lòng tin cậy các ông Đại-biểu.

Các ông Dân-biểu, Bản-chức xin cảm ơn các ông đến hội kiến hôm nay. Bản-chức xin chúc cho công việc các ông được mỹ mãn trong kỳ hội-đồng ngày mai sẽ khai mạc ở gần đất Đế-Đô.

— HẾT —

(Theo bản dịch Tòa Khâm)

Khảo cứu về nghề làm đường ở Quảng-Ngãi

Đường mía là một thứ sản vật lớn ở xứ ta, nhứt là ở Trung-kỳ, mỗi năm một số đông nhơn dân nhờ đó mà nuôi sống và đóng góp xâu thuế. Mấy số Báo trương vừa rồi bản báo đã đăng bài khảo cứu nghề đường mía ở hội đường Tuy Hòa, nay tiếp được bài « khảo cứu về nghề làm đường ở Quảng ngãi » xin đăng rồi đây để rộng thêm đường khảo cứu trong một công nghệ của nước nhà.

L.T.S.

Các vật sản xuất ở tỉnh Quảng-Ngãi vốn nhiều, về miền thượng du thì sáng gỗ, cau, trầu, chè quế : về miền trung châu, thì đường, ớt, lúa, bắp, sắn, khoai, cùng các tạp vật khác nữa. Trong các vật sản ấy, duy có thứ đường là xuất cảng được nhiều, như đường cát, đường phèn, đường phèn và đường bông, có nhiều thứ, mà nghề làm đường cũng tốn nhiều công phu, đây kỳ giả chỉ nói độc chiếc về nghề làm đường.

Muốn khảo cứu nghề làm đường, trước phải kể qua nghề trồng mía, vì mía là nguyên liệu để làm ra đường, nên nghề trồng mía là việc cần cốt trước trong nghề đường.

Mía. — Mía có 3 thứ, là mía mương, mía mây và mía lau. Mía mương thân cây to, sắc vỏ đỏ tím, đốt vắn, dài chừng 5, 6 phân tây là lớn, mía ấy người ta thường trồng một ít trong vườn để ăn tươi. Mía mây cũng giống như cây mía mương, chỉ khác là sắc vỏ trắng xám thôi, thứ mía nầy người ta cũng trồng và dùng ăn tươi như mía mương. Người ta trồng nhiều nhứt và dùng để làm đường, là thứ mía lau. Mía lau thân cây nhỏ, đốt dài chừng 12 phân tây, sắc vỏ trắng xám, lá nhỏ dài, ở những khoảnh đất thổ, đất gò và đất bồi, nơi nào cũng có thể trồng được, nhưng người ta hay trồng nhiều nhứt là dọc theo hai bên bờ sông, vì những khoảng đất bãi sa trồng nó tốt hơn đất gò và đất thổ.

Đất trồng mía — trồng mía lau không hạn ta đất gì ; đất tảo hay đất bồi sa đều trồng được cả, miễn là trước khi trồng, cần phải cày trở được 3, 4 lần là mía tốt, và phải bón mọi tỉ phân cùng cuốc cỏ nhiều lần, sau khi mía mọc.

Kỳ hạn trồng mía và đốn mía. — Từ khi trồng mía, nghĩa là khi cắm ngọn mía xuống đất, đến khi đốn mía đem vào che ép, kỳ hạn là một năm : bắt đầu từ tháng giêng tháng hai năm nầy trồng thì đến khoảng tháng giêng tháng hai sang năm đốn, không lấy giống khác, chỉ chặt lấy đoạn ngọn cây mía nào chưa trổ bông, được to mập, phứt bỏ đoạn là non đi, và dứt lấy một đoạn dài ước 30 phân tây, trước khi đem trồng, lột bỏ bớt một phần ba lá già, ngâm nước vôi đem cho nức mộng rồi đem cắm ti co rảnh đất đã kéo hàng sẵn ở khoản đất định trồng, sau khi mía mọc, nên bón phân và cuốc cỏ nhiều lần nữa, khi nào mía lên cao quá 1m60 mới thôi.

(Còn nữa)

Mộng-Bút

THƠ-TÍN

Cùng ông Lê-Vệ Cangiou aval à Cần giờ

Được mandat 5$00 của Ngài trả tiền báo, cảm ơn.

Cùng ông M. C. ở làng Vân-dương

Được bài lại các Ngài mà không nói tỉnh, phủ, huyện nào, chỉ nói tên làng, không đăng được.

Cùng ông Ngu-Nhân, huyện Tiên phước

Bài « mắc nợ lấy của dân mà trả » không đăng, được, vì bắt lưu đầu đuôi, không ích gì.

Cùng ông Nông-Dân Bình định

Được bài nói việc đốc thúc nhập đồn, quan nên kỉ khai trong lại nói như ti co lời kể khai có nhiều điều trở ngại v. v . . . dưới kỳ nông dân mà không có tên ký đóng, cũng miễn đăng.

T. B.

Được phép bán khắp Đông-Dương

Thuốc CAI NHA PHIỆN VÀ MINH chế theo Hóa-học, đã phân chất tại phòng thí nghiệm Đông dương ngày 17 Mars năm 1933 và được quan chánh tòa thí nghiệm cho giấy nhận thực thuốc cai nầy chữa khỏi bệnh nghiện thuốc phiện và không có chất độc. Công thuốc nầy, khi đang bỏ người rất mạnh khỏe ăn ngủ đi làm như thường. Khi bỏ đang không trở, và ngửi thấy mùi thuốc phiện rất sợ. Dùng 5-7 đoạn không bao giờ hút lại. Hiệu thuốc nầy đã duyệt tại tòa án số 47, không ai được làm giả. Các ngài bận việc làm hoặc mắc bệnh chi mà phải nghiện đã nhiều năng đến đâu cũng bỏ được. Khi mua thuốc đòi cho được tờ giấy chứng nhận của quan thầy thuốc bán mua làm thuốc giả. Thuốc có năm hạng nặng nhẹ khác nhau. Hết một hũ độ một đồng của thuốc đóng hạng rất nặng 5$00, về bốn của bảy phần đóng hạng nhì 3$00, mỗi hũ năm của phần đóng hạng ba 2$00, ba, bốn phần đóng hạng tư 1$00, ba 2, 3, 4 điếu đóng hạng 0$50 một chai. Các ngài khi đang bỏ, muốn cho người thêm sức khoẻ trong khi bỏ hết nên dùng thêm thuốc SÂM-NHUNG-SONG-I Ô-ROAN 2$00 một hộp. Các ngài muốn thuốc hễ rõ ăn nhiều hay ít có bệnh tật chi không, đã bán viện chế thuốc cho hợp bệnh. Ngài nào không có bệnh thì mua thuốc làm sẵn.

Bản hiệu chữa bệnh người lớn trẻ con mới hay lắm, các thầy đã chê. Chữa khỏi được chiếu, như bệnh ho lao, ho sốt, điên kinh, bạch đới, khí hư, đau bụng, bao, oxyle, đau mắt, lậu, giang-mai. Tóm lại là chữa hết các bệnh hễ ra không xét. Khi các ngài dùng thuốc chỉ xin gởi thư hỏi bệnh, bản hiệu cấp thuốc tốt ngay, tính hậu giao lưu, ngài nào hỏi điều gì xin gởi con niêm 0$06 để bì cho chắc chắn.

TRẦN-ĐẮC-SỬ dit TAM-TÍNH y quán

Pharmacie TAM-TÍNH N° 73 Rue des Pipes HANOI

Cần mỗi tỉnh một chỗ bán thuốc.

Thuốc của bản hiệu có bán ở các Đại-lý sau đây :

Mesdames Ngô-Đăng 91 Rue Gia Long (Huế). Mme. Lê-văn-Khuyến 27 Rue du Marché à Thái-Nghê (Gia Định). Vinh-Hiệp-Phát (Long-Xuyên). Nguyễn-đa-Đăng à Pakse (Laos).

https://tieulun.hopto.org